EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

LAUPÄEVAL, 7. mail 1977

Nr. 34 (4222)

Kalli Klement ühe oma kootud pildiga. (Foto Lepper).

Kalli Klementi tekstiilikunst

Kalli Klement, hästi tuntud noortetegevusest on vahepeal küpsenud tekstiilikunstnikuks. Õpinguid Stockholmi ülikoolis kustiajaloo ja etnograafia alal on ta kombineerinud praktiliste õpingutega S:t Görani kutsekooli kangakudumise osakonnas.

Selle kooli 16 tänavust lõpetajat esinevad ühisnäitusel Liljevalchsi keldrikorruse ruumides, nende hulgas ka Kalli Klement, kes samaaegselt esines mõningate väljapnekutega ka IKC Galeriis toimunud eesti kunstigrupi näitusel.

Liljevalchsi tekstiilinäitusest kirjutab alljärgnevalt tekstiilikunstnik Maret Aule:

Samaaegselt kui Liljevalchi kunstihallis suured saalid esitavad kuulsat Edvard Munchi, leiame hoone keldrikorruselt ühestainsast ruumist hoopis teistlaadi näituse.

16 uut kangakudujat St. Görani kutsekoolist on tänavu resolutsiselt loobunud kooli tavalisest ühisnäitusest, kus ruum alati kitsaks kippus jääma ja aeg piirdus ainult paari päevaga.

Meil eestlastel on heameel leida näituse kataloogist ühe noore kaasmaalase nime. Kalli Helen Klement on nähtavasti oma emalt pärinud armastuse ja käteosavuse kauni käsitöö jaoks. Selline kodust kaasa saadud traditsioon tagapõhjana on palju väärt.

Kataloogi andmetest nähtub kui sihikindlalt Kalli Klement oma õpinguid Stockholmi ülikoolis kunstiajaloo ja etnograafia alal on täiendanud mitmekülgse praktiilise väljaõppega.

Näituselt saadud üldmulje järele on siingi, nagu see praegu üldiselt moes, rõõmsa ettevõtlikkusega varieeritud vanu tehnikaid, neid niiöida "lahti

Järg lk. 7

Stockholmi (m):

Lõpetatagu okupatsiooni tunnustamine

Rootsi tühistagu Balti riikide annektsiooni tunnustamise, võtku Belgradi konverentsil üles inimõiguste rikkumise Baltikumis ja nõudku balti poliitiliste vangide vabastamist. See on lühidas kokkuvõttes kahe resolutsiooni sisu, mis vastu võeti moderaatide Stockholmi-liidu peakoosolekul.

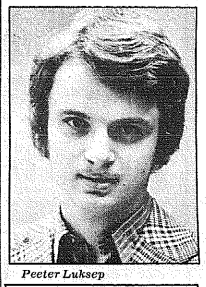

Peeter Luksep

Ants Kippar

Moderaatide koosolekust võttis osa 400 delegaati, nende hulgas ka liitu kuuluvate eesti ja läti konservatiivsete ühingute esindajad. Valimistel tuli liidu uueks esimeheks riigipäevaliige Margareta af Ugglas. Eestlastest valiti liidu esinduskogu liikmeks Peeter Luksep ja liidu esinduse asemikuks erakonna järgmisel aastal toimuvale aastakoosolekule Leelo Pukk.

Eesti ja läti ühingute ettepanekud käsitlesid ühelt poolt Rootsi tunnustust ikestusele Eestis, Lätis ja Leedus ja teiselt poolt inimõiguste rikkumisi Baltikumis.

Balti küsimuses toimus ligi tunniajalne elav arutelu, mille juhatas sisse ettepanekute koostaja, Eesti parempoolse ühingu esimees Ants Kippar, kes oma ettepanekuid kaitsvas sõnavõtus kasutas ära kolm nädalat varem Rootsi riigipäeval toimunud välispoliitilist debatti.

Ants Kippar tsiteeris alguses välisminister Karin Söderi poolt ettekantud Rootsi valitsuse välispoliitilist deklaratsiooni, mille kohaselt mõisteti hukka inimõiguste rikkumised Tahiilis, Ugandas, Rodeesias ja Lõuna-Aafrikas. Ta märkis, et ei leidunud ühtegi riigipäeva liiget,

Järg lk. 7

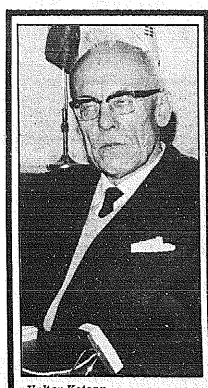

Valter Kotsar

Suri Valter Kotsar

Uppsala haiglas suri reede, 29. aprilli hommikul eesti diplomaat Valter Kotsar 74 aasta vanuses. Viimasel ajal töötas ta nõuandjana E.V. Londonisaatkonna juures.

Mõned kuud tagasi tuli ta tervislikel põhjustel tagasi Rootsi, et siin arstide abi

Järg lk. 7

Ema päev 8. mail

Eesti emadepäeva peetakse pühapäeval, 8. mail. Mis võib veel olla kaunimat kui ema lastega, kes tulevad talle emadepäeva puhul lilledega õnne soovima.

Maidemonstrandid

Tänavune 1. mai langes kokku kollektiivlepingute sõlmimise läbirääkimiste esimeste sanktsioonidega töövõtjate poolt tööandjate vastu — LO ja PTK keeld ülestundide tegemiseks jõustus. See andis maikõnedele teatud võitlusiseloomu ja rõhutati, et "nüüd on elatusstandard mängus".

Tänu ilusale ilmale oli osavõtt rohke ja sotsiaaldemokraatide väite järgi koguni rekordiline pärast aastat 1932. Kogu maal hinnatakse marssijate arvu üle poolele miljonile.

Stockholmis oli suurim mairongkäik ja massikoosolek sotsiaaldemokraatidel — umbes 25.000 inimest. Sten Andersson, parteisekretär, oli kõnelejaks Norra Bantorgetil.

Parteijuht Olof Palme esines ise Göteborgis 30.000-le. Kõnelejad ründasid teravalt kodanlikku valitsust.

Peale sotsiaaldemokraatide marssisid eraldi kolmes vähemas rongkäigus veel mitmesugused kommunistlikud, omavahel rivaliseerivad grupeeringud ja heljandas antikommunistlikud sündikalistid, kelle rongkäik oli osavõtjalt kõige tagasihoidlikum.

Stockholmi sotsiaaldemokraatide rongkäigus olid esindatud ka seekord mitmesugused vähemusgrupid, nende hulgas eesti ja läti sotsiaaldemokraadid.

Eesti lipu all marssisid paarkümmend eestlast, kandes plakateid "Eesti eestlastele", "Respekteeritagu Helsingi-lepet ka Eestis". "Vabadust eesti rahvale", "Lõpetada poliitilised protsessid N. Liidus", "Kultuuriline ühetõigusus vähemustele", "Reisivabadus üle piiride" jne.

Eesti sotsiaaldemokraatide grupp marssis rahvuslipuga türklaste taga, järgnesid lätlased (Foto Andres Loor).

EPL Laupäeval, 7. mail 1977

Ülevaade

Aprilli lõpul avaldas Londoni Strateegiliste Uurimiste Instituut oma järjekordse ülevaate olukorra arenemise kohta maailmas möödunud aastal. Rahvusvaheliselt hea kuulsusega Instituut leiab üldiselt, et tähendatud aasta töi kaasa ainult väheseid internatsionaalseid kriise, mis kokkuvõetuna ei halvendanud rahvusvahelist julgeolekut otseselt, kuid võivad seda mõjutada kaugemas perspektiivis.

Kaug-Idas pole toimunud mingit muudatust N. Liidu ja Hiina vahekorras, hoolimata valitsuskriisist Pekingis pärast Mao surma ja kasvavast Nõukogude mõjust Vietnamis. Vietnam ise on vahepeal soetanud endale armee, mis oma suuruse poolest seisab kolmandal kohal kommunistliikus maailmas ja seetõttu võib tõenäolikult hakata mängima senisest suuremat rolli antud piirkonnas. Olukorda Kaug-Idas iseloomustas edasi Jaapani sisepoliitilised sündmused, USA maavägede kavatsetud tagasitõmbamine Lõuna-Koreast ja Hiina-USA lahkhelid Taiwani pärast.

Lähis-Idas on Liibanoni kodusõda Süüria vahelesegamise tagajärjel aidanud omajagu kaasa nõnda, et Nõukogude mõju selles piirkonnas jäi väheseks, mispärast Iisraeli julgeolek vastavalt suurenes. Iisraeli sõjaväelise positsiooni paranemisele aitas suurel määral kaasa USA abiandmine temale relvade näol 2,2 miljardi dollari väärtuses. Lahendus Iisraeli-Araabia tülis jäi siiski leidmata, mispärast ka uue sõja puhkemise oht jäi püsima.

Möödunud aasta raskeima konflikti kohaks kujunes Aafrika lõunapoolne osa. Rassitüli mustade enamuse ja valgete vähemuse vahel tekitas olude suhte, mida N. Liit püüdis sihikindlalt ära kasutada. Londoni Instituudi arvates on vähe lootust, et konflikti laienemist selles piirkonnas oleks võimalik ära hoida.

Kuigi mustade nn. rinderiigid püüdvat vältida, et nad muutuvad osalisteks Ida-Lääne võistluses, olevat nende võime selleks siiski küsitav. Nimelt seepärast, et värvilisi vabadusliikumisi relvasaadetistega toetades katsuvat Nõukogud neile peale suruda väike poliitiline riisiko.

N. Liidu pidevalt kasvav relvastumine on iseendast Moskva reaktsioon oma ebaõnnestumistele ja tagasilöökidele poliitilisel, majanduslikul ja sotsiaalsel alal, üteldakse Londoni Instituudi ülevaates.

Majanduslikult võistlusvõimetu, kultuuriliselt repressivne ja ideoloogiliselt üha viljatum N. Liit taotleb globaalset võimu ja mõju maailmas maksma panna eeskätt oma sõjaväelise tugevuse kaudu. Sõjaväeline võimsus on N. Liidule mitte ainult kaitseja heidutusabinõuks, vaid ka peamiseks teguriks poliitiliste eesmärkide üritamisel.

Sellest kõnelevad selgesti viimase aasta sündmused Aafrikas, kus peale Angoola langemist on tekkinud ähvardav olukord Etioopias ja selle naabermaades, eriti aga Somaalias, kus Nõukogude mõju kasvamine torkab teravalt silma. Teiste kriisikolletena esinevad Rodeesiat ja Lõuna-Aafrika vabariiki piiritlevad maad. Londoni Instituudi andmetel polevat aga veel võimalik, et sõjaline konflikt seal tooks kiiret lahendust, kuna rodeesia ja lõuna-aafrika väed on veel külladses ülekaalus. Pealegi on mustade "rinderiikide" sissisõjas teatud raskusi, kuna mitmesugustel vabastusliikumistel puudub üksmeel.

Londoni Strateegiliste Uurimiste Instituut leiab lõpuks, et kuna kõigis konfliktides on peamiselt ikka mööduandvad Nõukogude relvasaadetised, siis peab Lääs endalt küsima, kuidas ta ilma sõjata saab ajahne N. Liiduga koos elada. Instituut omalt poolt soovitab selleks kolme teed: Esiteks, säilitada sõjaväelist tasakaalu piirkondades, mis on otsustava tähtsusega Lääne julgeolekule.

Teiseks, teha N. Liidule selgeks, et tema relvastumine võib tema poliitilistele eesmärkidele vastu töötada. Kolmandaks, pingelõdvendamispoliitika peab jääma üheks osaks julgeolekupoliitikas eeldusega, et Lääs määrab kindlaks piirkonnad, milledes ta on valmis taluma Nõukogude teatud sõjaväelise mõju olemasolu.

Nagu algul tähendatud, käib Instituudi ülevaade, käesolevalt väga lühidalt kokkuvõetuna, möödunud aasta sündmuste kohta. Tänavu on neile lisandunud uusi, mis aga endiselt kõnelevad Nõukogude sõjaväelisest laiutustungist peamiselt Aafrikas. Sedarohkem peaks Läänel olema põhjust olukorra ümberhindamiseks asjalikul viisil.

A. K.

Prof. Künnapase juubelilt

Eesti Komitee esimees Heinrich Mark annab juubilarile prof. Teodor Künnapasele üle auaadressi. Istuvad juubilari poeg Udo Künnapas ja kirikuõpetaja Artur Kõdar (Foto LEPPER).

Koosviibimine prof. Künnapase 75-nda sünnipäeva puhul toimus reedel Stockholmi Eesti Majas, osavõtjaid oli kogunenud 30 ümber.

Heinrich Mark tervitas Eesti Komitee nimel ja andis üle aadressi. Dr. Tauli tõi tervitusi Eesti Kultuuri Koondiselt ja Eesti Kelle ja Kirjanduse Instituudilt. Eesti Üliõpilaste Seltsi nimel tervitas L. Post, Eesti Abi poolt E. Anderson. Juubilari endine õpilane kirikuõpetaja A. Kõdar tervitas Peapiiskop J. Kõpu nimelise Eesti Kapitali poolt. W. Grossthal õnnitles Rootsi-Eesti õpperaamatufondi ja Stockholmi Eesti Gümnaasiumi poolt. A. Anderson tõi tervitusi Eesti Teaduslikult Seltsilt Rootsis, prof. Ränk Eesti Teaduslikult Instituudilt. Juubilari eelmiseid juubel eid meenutas H. Rajarnaa esindades Eesti Õpetajate Keskühingut Humoristlikke "antiteese" esitas A. Mägi.

Liis Jaanivald esitas flöödil W. Glucki meloodia, klaveril saatis Meemo Mäelo.

Juubilar tänas tervituste eest ja rõhutas igasugu juubelite matemaatilist juhuslikkust.

Tartu ülikool:

Moskva viisaastak arstiteaduskonnas

Eestis ilmuv "Nõuk. Eesti Tervishoid" avaldas kirjutuse (nr. 6, 1976) L. Allikmetsalt pealkirja all "Kaadrite ettevalmistamine", milles mõndagi huvitavat leidub omaaegse Tartu Ülikooli arstiteaduskonnast. Ülikool peab käima Vene 5-aastakute plaanide järele. Käimasoleva X viisaastaku raames Allikmetsa kirjutus ilmuski.

Andmestik märgib, et ülikooli Tartus on 9 teaduskonda. Üliõpilaste arv on vähem, kui oli Eesti vabaduse ajal, nimelt 1400. Põhiliise osa moodustavat arstiteaduskonna eesti ja vene õppekeelega raviosakond, kuhu vastu võetakse eesti keele osas 25 üliõpilast. Pediaatria, stomatoloogia ja spordi-meditsiiniosakonda, mis on ainult vene keelega, võetakse õppima aastas 25 ja rohuteaduskonda 35 üliõpilast.

Ainult vene keeles tegutseva spordimeditsiiniosakonna kohta üteldakse, et see valmistab ette spordi- ja ravikehakultuuriarste ka Lätile ja Leedule. Lõpetajaid suunatakse tööle ka teiste liiduvabariikide tervishoiuministeeriumide käsutusse.

Alates 1974 võetakse spordimeditsiiniosakonna II kursusele vastu Üleliidulise Kehakultuuri ja Spordikomitee suunamisel 15—25 üliõpilast aastas, kelledel on juba kehakultuursel alal kõrgem haridus.

Arstiteaduskonna kohta öeldakse, et see on paljurahvuseline, õppijad kuuluvad ligi 20 rahvusse.

Alates 1944 on arstiteaduskonna lõpetanud 5200 arsti ja farmatseuti. Viimasel 15 aastal on lõpetajaid olnud aastas 200 ümber, neist stomatolooge 20—25 ja niisama suur arv rohuteadlasi. Eestis on praegu suur puudus pediaatritest, tomatoloogidest ja farmtseutidest, mis tingitud vähesest õppida lubatute arvust.

Üteldakse, et N. Liidu tervishoiu ministeerium (Moskvas) ja Vene nõuk. föderatiivse sotsialistliku vabariigi tervishoiu ministeeriumi körgõppeasutuste valitsused (Moskvas. T.) koostasid juhised aastail 1974 ja 1975 ja kõigi arstiteaduse erialade uued õppeplaanid, mis pandi maksma kogu N. Venes 1976/1977. õppeaastast. Mis on neis ette nähtud:

Kursusel näeb programm ette kutseorientatsiooni süvendamise. V kursusel tuleb käsitada nõuk. õiguse aluseid, tervishoiu seadusandlust, sotsiaalhügeeni.

Osa riigieksameid korraldatakse V kursuse lõpul (kirurgilised haigused, sünnitusabi, günekoloogia). Viimasele kahele alale spetsialiseerujail tuleb teha eksamid kirurgilistes haigustes ja sisehaigustes.

VI kursuse lõpetajaile on soovitav teha riigieksam 3 aines, nimelt: 1. Erialal (sisehaig. või kirurgias või sünnitusabis ja günekoloogias). 2. Teaduslikus kommunismis ja 3. Hügieenis.

Vana Tartu Ülikooli arstiteaduskond oma hoonetega enne E.V. iseseisvuse katkestamist, on alles. Allikmets märgib, et Toomemäel on anatoomikumid, keemiahoone, sünnitusabi ja günekoloogia osak., naha- ja suguhaiguste ja teaduskonna sisehaiguste õppetoolid. Maarjamõisa, kus olid teatavasti mitmed suured ja moodsad ülikooli kliinikud, on käimas juurdeehitused. Ehitatud on kirurgiahaigla 450 voodi ja operatsioonihlokiga ja 160 voodiga kardioloogiakeskus.

Eelseisval 5-aastakul on kavas ehitada mitmed uued haiglad ja laboratooriumid.

Kindlasti on ülikoolis õppimas muulasi eestlaste kõrval palju suurem arv, kui antud numbrid märgivad. Seda lubab eksimatult järeldada fakt, et üliõpilasi on ligi 20 rahvusse kuuluvaid.

Vene teraviljaostud tekitasid toidukriisi

Maailma praeguse toiduainete kriisi üks põhjusi on senise viljaeksporteerija N. Liidu suured viljaostud USA-st ja Kanadast. 1972, kui toimus esimene suurem viljaost (20 miljonit tonni nisu), tõusid viljahinnad maailmaturul mitmekordseks.

USA kujunes äkki maailma suurimaks teravilja eksportjaks, toidualnete kriis arengumaades muutus raskemaks. Maailm sai teada, et N. Liit oleneb toitlustamise osas USA-st.

1974 oli viljasaak Venemaal keskmine, 196 miljonist tonnist läks USA andmetel 107 miljonit tonni loomatoiduks, 45 inimeste toiduks, 27 seemneks ja 24 (12%!) läks raisku. Puudujääk oli 10 miljonit tonni. Halvemate lõikuste puhul on puudujääk hoopis suurem. Suured ostud toimusid 1972 ja 1975. Viimasel aastal oli Venemaa lõikus ainult 140 miljonit tonni.

N. Liit on maksnud vilja eest peamiselt oma läänes asuva kullareserviga. On sõlmitud pikemaajaline leping, mille järgi maksmine toimuks õliga; selle teostamisega on olnud raskusi.

Venemaal hoiti viljaostud pikemat aega saladuses. Kodanikud said sellest siiski pikapeale välisraadio saadete kaudu teada. Hakati viljaostu põhjusi rahvale nii ära seletama, et nõukogude prestiizh ei kannataks.

Uks seletusmoodus rõhutab asjaolu, et N. Liit ise eksporteerivat vilja nii satelliitriikidesse kui osaliselt araabia maadele. Teiseks mainitakse, et N. Liidu suured põllualad asuvad palju rohkem põhja pool kui USA vastavad alad. See teeb N. Liidu põllumajanduse palju rohkem ilmastikust olenevaks.

On puudutatud ka poliitilisi probleeme seoses viljaostuga. Kas USA ei hakka oma suurt mõju viljaturul kasutama poliitilisteks mõjuavaldusteks? Sellele küsimustele on vene ajakirjanduses vastatud indigneerituilt: N. Liidus olevat leiva kasutamine relvana võrdne pühaduse teotamisega. Kellelegi ei tulevat mõttesegi neid kahte omavahel siduda.

Tegelikult on USA teinud (senaator Jacksoni ettepanekul) katseid, siduda viljaostu N. Liidu juutide väljarändamise soodustamisega.

N. Liidus ei lausuta sõnagi sellest, et venelaste viljaost rõõvib suured hulgad vilja, mis oleks vaja arengumaadele. Peale otsese vilja äravõtmise mõjutavad venelaste ostud viljahinna tõusu, nii et arengumaad ei jõua vilja osta.

Venelased tröösti vad end asjaoluga, et USA on ise olenev toiduainete sisseveost, eriti ostetakse liha ja suhkrut, kokku 10 miljardi dollari eest aastas.

N. Liidu olenevusest viljaturul hoolimata jätkub tiiipiline kommunistlik hooplemine nõukogude massimeediumides: N. Liidu potentsiaalsed resursid on tohutud. Kui keegi arvab, et N. Liit pole võimelne end toitma, siis olevat see vale. Minnakse mööda probleemist, et potentsiaalsed resursid ei aita, kui neid pole kasutatud.

Rõhutatakse, et nõukogude kord olevat kaotanud näljahäda Venemaal juba oma esimesel aastakümnendil (järelikult valkitakse suurtest näljahädadest sundkolhoseerimise ajal ja Teise maailmasõja vältel).

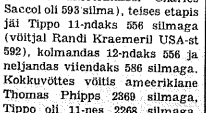

Vibukütt Einar Tippo

Ameerika Rahvusliku Ammuliaskmise Ühingu poolt korraldatud ülemaailmsetel korrespondentsvõistlustel tuli Tallinna insener Einar Tippo esimeses etapis üheksandaks 670 silmaga (võitnud ameeriklasel Charles Saccol oli 593 silma), teises etapis jäi Tippo 11-ndaks 556 silmaga (võitjal Randi Kraemeril USA-st 592), kolmandas 12-ndaks 556 ja neljandas viiendaks 586 silmaga. Kokkuvõttes võitis ameeriklane Thomas Phipps 2869 silmaga, Tippo oli 11-nes 2268 silmaga. Ameeriklased olid klass paremad.

• Siit & sealt

Harry Kask, Taanis Holtebros asuva pakenditööstuse kaasomanik ja müügiosakonna direktor, külastas USA-d ja Havai saart.

Jüri Täht, tshellokunstnik ja muusikamagister, esineb USA populaarse pianisti ja helilooja Don Shirley trios New Yorgi Carnegie Hallis.

EESTI PÄEVALEHT
Eestiska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Arvi Moor
Toimetus ja talitus: EESTI MAJAS Stockholmis: Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667 101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46
Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120, 631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0, Eesti Päevaleht/Förlags AB, Stockholm
Tellimishinnad:
Aasta . . . . . kr. 236: —
Termin (4 kuud) . . . kr. 85: —
Kuu . . . . . kr. 23: —
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kuriren Tryckeri AB Eskilstuna 1977

Pidurid sisserännule

Viimaste kuude jooksul on Rootsi piiril pidurdatud umbes 700 välismaalase sisseränd. Umbes kolmandik neist on Türgimaalt tulevad assüürlased.

Piirikontrollil on korraldus organiseerida parem valve laevalinidel, mis tulevad Taanist — Ystadis, Malmös, Landskronas, Helsingborgis, Varbergis ja Göteborgis. Peale selle on kontroll tugevam ka Norra piiril.

— — —

Noored sisserändajad

Rootsis elab u. 300 000 välismaalast vanuses 16-74 aastat. Nendest teeb tööd 235 000 ehk 78,1%.

Töötavate rootslaste protsent on ainult 69,2. Sisserändajad on keskmiselt ilmselt rootslastest nooremad.

Üle poole sisserändajatest töötab kaevandustes ja tööstustes, umbes neljandik teenindamiselukutsete alal.

— — —

3 eestlast raadio-orkestris

Rootsi Raadio sümfooniaorkestris on praegu rakendatud kolm eesti viiulikunstnikku: Celia Aumere, Mairi Niitov-Gillblad ja Alfred Pisuke.

Kuuldavasti esineb Celia Aumere eelloeval sügishooajal solistina Ed. Tubina viiulikontserdis nimetatud orkestri saatel.

— — —

Politsei suusa-meister

Vello Pihel, eestlasest politseinik Hallsbergis, võttis hiljuti osa Vasaloppetist, näidates head klassi.

Nüüd on ta omandanud ka Rootsi politsei meistri tiitli 20 km suusatamises ja ta võeti politsei meeskonda norralaste vastu. Politsei meistrivõistlused toimusid Sundsvallis.

20-km. suusatamises startis 90 võistlejat ja Vello Pihelit ei osanud keegi favoriidiks pidada. Paljudele oli seepärast üllatuseks tema esikoht. Vello Pihel ise jutustab:

Olen treeninud tugevasti sel talvel, kuna lund oli küllaldaselt. Varem olen viiel korral võistelnud politsei meistrivõistlustel ja kahel viimasel korral tulnud viiendale ja kuuendale kohale. Kui ma nüüd abistajailt võistlusrajal kuulsin, et ma juhin 10 sekundiga, siis panin vald auru juurde ja finishis olin teistest ees 51 sekundit. Aeg oli 1.09,7.

— — —

Eesti ehitustöölisi Soome a-jõujaamas

HELSINGI (EPL) — Loviisa linna juures Soomes püstitati uus aatomielektrijaam N. Liidu ehitajate poolt vastava lepingu alusel. Ehitajate hulgas oli ka eestlasi. Töölisi ja nõukogude insenere hoiti töödekäigus eraldi ja neil puudusid võimalused soomlastega läbikäimiseks.

Avamisel olid kohal nii Kekkonen kui Kossõgin. Jõujaam on 440 megavatiline. Selle julgestusseadmed ostsid aga soomlased USA-st ja Lääne-Saksamaalt, kuna vene vastavad seadmed ei vastanud Soome julgestusnõuetele.

— — —

Stockholmis suri 26. aprillil Aleksei Pärn, sünd. 1. sept. 1905.

Stockholmis suri 25. aprillil Johnny Lorentz, sünd. 15. juulil 1912 Ruhnu saarel.

Pompano beachis Floridas suri 16. aprillil Handu Kari, sünd. 7. augustil 1905 Järvamaal Võhmuta vallas.

Pilt näituse rahvakunsti osast. Seisavad vasakult Linda Palm, Elmire Kägi, muuseumi juhataja Jan Brunius tütrega ja Elvine Väärtnõu. Voki kõrval vasakul etnoloog Marianne Eriksson, voki taga Juliana Suu ja paremal näituste intendent Karin Aasma.

Eksliibriste ja rahvakunsti näitus Göteborgis on avatud

GÖTEBORG (EPL) — Möödunud nädala teisipäeval, 26. aprillil avati Göteborgis, Rõhsska tarbekunstimuuseumis, esimene VIII Üldlaulupeo raami kuuluv üritus — Eesti eksliibriste ja rahvakunsti näitus.

Näituse avas üsna lühida sõnavõtuga Rõhsska muuseumi juhataja Jan Brunius. Ta ütles, et seda näitust, mis sisaldab rahvaroiivaid ja eri kunstilisi, eksliibriseid, on meeldiv avada ja rõõm näha. Ta nimetas näitust eksklusiivseks.

Lõpuks avaldas muuseumi juhataja tänu nendele, kes on näituse organiseerimisega rohkesti tööd teinud, tõstes seejuures eriti esile näituste-intendanti Karin Aasmat ja Elmire Kägi.

Linda Palm, kes on laulupeo peatoimkonna abiesimees, mainis laulupeo teostumist 21. mail ja sellega kaasnevaid muid üritusi, nende hulgas juba teokssaanud eksliibriste ja rahvakunsti näitust. Selle teostumise eest tänas ta peatoimkonna nimel Jan Bruniust, Karin Aasmat ja näituse rahvakunsti osas nõuandvalt kaasas olnud etnoloogi Marianne Eriksoni. Kõik said mälestuseks eestimustrilised labakindad.

Avamisel esines kuus paari rahvatantsijaid Göteborgi eesti rahvatantsugrupist Geeni Ojasoo juhatusel. Pillimeheks oli Rein Lepik löötsmoonikuga. Noored esitasid neli tantsu hea kordaminekuga.

Näituse avamine, kuigi ilm oli sajune, õnnestus suurepäraselt. Muuseumi poolt registreeriti avamispäeval (kell 18—21) üle 300 külastaja (kaasa arvatud tegelased). Samuti tuleb näitust kõigiti õnnestunuks pidada — nii rahvakunsti kui eksliibriste osas.

60 eestlannat olid usinasti oma isiklike rahvaroivaste, seinavaipade, tekkide ja muude rahvakunstialaste esemetega kaasa aidanud, et näitus kujuneks niivõrd esinduslikuks kui vähegi võimalik. Samuti aidati kaasa näituse avamisel ketruse, Haapsalu rätikute kudumise, tikkimise ja paelte punumise demonstreerimisel.

Göteborgs-Posteni kaastööline, kes külastas näitust enne selle avamist pressikonverentsil, kirjutab mh., et kõik väljapandu annab kinnituse kõrge tasemega rahvakunstist ja käsitööst, mida tänapäeval väga vähesed sooritavad.

Samas artiklis üteldakse, et umbes 200 raamatumärki, valmistatud 60 kunstniku poolt, kuuluvad kõik hilisemasse aega. Eksliibriskunst saavutas oma õitsengu 30-ndail aastail. Puulõige domineerib. On rohkesti meistertöid niihästi elukutselistelt kui amatöörkunstnikelt.

Siinjuures lisatagu, et eksliibriste näituse (kahes ruumis) aluseks on Rõhsska muuseumi kogu, mis sisaldab donatsiooni 1967 Aleksander Kaelase väga suurest kogust. Näitusel on see komplekteeritud eksliibristega Valter Kraneri, Lili Kaelase, Madis Üürikese j.t. erakogudest.

Näituse kataloog sisaldab rea eksliibriste näiteid, eksliibriste nimistu ja artiklid näituste-intendendilt Karin Aasmalt ja arhitekt SAR Ervin Pütsepalt. Viimase artiklist selgub, et eksliibriste esimese arenguperioodi eesotsas — pärast sajandivahetust — seisavad kunstnikud Kristjan Raud ja Gustav Mootse.

Teise perioodi — kahekümnendaist aastaist kuni Teise maailmasõjani — eksliibriste meistritena tuleb arvestada Arkadio Loigot, karin Lutsu, Hando Mugastot ja Ado Vabbet. Viimast tuleb hinnata eriti sõlmapaistva meistrina.

Praegusaja eesti eksliibriste kujundajatena tõstab artikli autor esile Johann Naha Saksamaal, Agaate Veeberi USA-s, Abel Lee kanadas ja Eestis Evald Okase, Vive Tolli ja Villu Tootsi.

Viimaste loomingut esitab ka praegune Göteborgi-näitus.

Eksliibriste ja rahvakunsti näitus Rõhsskas on avatud kuni 22. maini. Külastusajad on: teisip. — laup. kell 11.00—16.00, pühap. kell 12.00—16.00 ja teisip. õhtuti kell 19.00—21.00. Esmaspäeviti on näitus suletud. (EPL/MR).

Laste spordipäev Göteborgis

Göteborgi skautlikud noortelipkonnad ja mängukool kutsuvad kõiki mudilasi, lapsi ja noori kuni 15 eluaastani spordi- ja mängupeole neljapäeval, 19. mail kl. 10-12.30 Valhalla spordiväljakule.

Kavas 60 m jooks, kaugushüpe, kõrgushüpe, rahvastepall, toredad võistlused, teatejooksud, kõlevedu, ringmängud, laulud pillimehe saatel ja palju muud.

Võistlejatele ja mängijatele diplomid osavõtu ja saavutuste kohta. Osavõtt nii kaasamängijatele, võistlejatele kui publikule tasuta.

Laulupeo ajal posti eritempel

GÖTEBORG (EPL) — Göteborgis 21. mail toimuvat laulupidu on Rootsi postipeavalitsus austanud laulupeo-motiivilise eritempli kasutamisele võtmisega Göteborgi peapostkontoris, Göteborg 1.

Nimetatud tempel on kasutamisel ainult piduliku laulupeo päeval, laupäeval, 21. mail. Tulemaks vastu kaasmaalastele, kes soovivad seda kultuurajaloolist postitemplit kasutada, on laulupeo peatoimkond valmistanud selleks erilised illustreeritud ümbrikud.

Ümbrikus saadetise, millele lisandub ka päevakohane erileht, postitab laulupeo peatoimkond tellija poolt antud aadressil ja see maksab 3 krooni. Sama hind kehtib ka lennuposti-saadetiste kohta üle kogu maailma.

Neil, kes soovivad nimetatud ümbrikke ise kasutada, on neid võimalik osta hinnaga 1 kr. tükk. Ümbrikke tellides — ükskõik kui palju — tuleb lisada veel 1 kr. saatekuluks. Selleks kasutada laulupeo postiarvet nr 77 78 88-9, VIII Eesti Üldlaulupidu Rootsis, Göteborg. Ümbrikke suuremal hulgal tellida kirjalikult: P.O. Box 2374, 403 16 Göteborg.

Naiste nõupäev Göteborgis

Seoses üldlaulupeoga Göteborgis toimub kohalike naisorganisatsioonide korraldusel naiste kokkutulek Naiste Nõupäeva nime all.

Kokkutulek toimub Gustavigårdenis (Toomkiriku koguduse saalis, Korsgatan) reedel, 20. mail kl. 10.

Päevakorras aktuaalseid naisorganisatsioonide tööprobleeme kui ka informatsiooni ja arutelu nais-orgide tegevusest eripalkades.

Osa võtma palutakse kõiki naisorg. liikmeid ja asjast huvitatuid. Et saada ülevaadet osavõtjate arvu kohta kohvilaua korraldamiseks, palume kõiki registreerida oma osavõttu hilj. 10. maiks tel. 26 29 77 (Susanna Tomson, Brunnsvägen 4, 433 00 Partille) või tel. 41 02 18 (Tamara Pölder, Dr. Belfrages gata 14, 413 22 Göteborg.

Rahvuslipu omanikud aidake noori!

Göteborgi üldlaulupeol 21. mail on kavandatud rongkäigus nn. lippude paraad, kus gaididskaudid kannavad meie rahvusvärve suurema grupina.

Mida enam saame kokku sini-must-valgeid värve lipurivisse, seda võimsam see rivi tundub.

Sellepärast — kaasmaalased, kel on olemas sini-must-valgeid lippe normaalses oma-kodu lipu suuruses (105 x 165 sm) või enam, laenutage neid kandmiseks lippude rivis laulupeo rongkäigus.

Kes on nõus oma lippu laenama, palutakse sellest lahkesti teatada tel. 20 74 29 (Rebas), 26 29 77 (Tomson) 87 52 33 (Miks), 11 59 00 (Laulupeo büroo).

Kes soovib, võib oma lipu ka kohe anda laulupeo büroosse, Drottningg. 27, Eesti Komitee ruumid. Lipp märkida nii, et igaüks pärast oma lipu ära tunneb.

Korporatsioon Fraternitas Estica 70. aasta juubelil

Seitsekümmend aastat tagasi, 9. mail 1907 (vana kalendri järgi 26. aprillil) alustas oma tegevust esimene eesti korporatsioon Tartus. Fraternitas Estica asutajad oleks oma aastapäevaks võinud ka valida 9. aprilli, kui saabus luba vene haridusministrilt korporatsiooni asutamiseks, või 13. detsember 1906 kui anti sisse palve korporatsiooni lubamiseks.

Oleks võinud ka minna kaugemale, 1904. aasta 16. oktoobrini, kui grupp Eesti Üliõpilaste Seltsi liikmeid, pärastised Frat. Estica asutajad, otsustasid korporatsiooni luua, selleks küsides EÜS-lit Fraternitas Viliensise nime ja sini-must-valged värvid. Nii jõuaks kergelt tagasi esimeste luhtumud katseteni luua eesti korporatsiooni Tartus, Fraternitas Viliensis 1888—1891 ning Vironia 1881—1882.

Oli olemas ka isiklik side esimese eesti üliõpilaste organiseerumispüüdlusega. Dr. Heinrich Rosenthal, üks Kalevipoja õhtute kokkukutsujaid aastast 1870 kuulus vilistlasena vastse korporatsiooni asutajate hulka.

Sama mees kes esimese sini-must-valge lipu õnnistamisel lausus "Kas olgu Eestimaa täis kuradeid, me lippu nad ei võida!" kandis nüüd ette oma loodud lipulaulu sini-roheline-valgele lipule kus viimased sõnad kõlavad: "Isamaa mu lipuga, ela, kasva õitse sa!"

Fraternitas Estica algusaastad ei olnud kerged. Kahe korporatiivse grupi lahkumine EÜS-ist (1909 asutas grupp EÜS-ist lahkunuid liikmeid korporatsioon Sakala) ei toimunud ilma vastuoluideta. Ägedad süüdistused lahkunute aadressil lõhestasid aastakümneiks Tartu üliõpilaskonna ja kummitavad mõnikord veel tänapäevalgi. Raskusi oli ka värske korporatsiooni siseelus.

Erinevad arusaamised sisemistest kommetest, eriti ka alkoholi pruukimise kohta, lõhestasid liikmeskonna kaheks. Olukord lahendati enne viiendat aastapäeva kui suur grupp liikmeid sunniti lahkuma. Lahkunud liikmed asutasid aasta hiljem, 1913, korporatsioon Ugala.

Alles pärast vabadussõda, millest Frat. Estica liikmed in corpore osa võtsid, algas kiire areng, mis tegi Frat. Estica akadeemiliseks koduks paljudele kaasvõitlejatele ja vilistlastele. Tuntud isikuist, kes olid Frat. Estica liikmed olgu mainitud vaid üks, EV president Konstantin Päts, kes liitus Frat. Esticaga vilistlasena 1921 ja valiti korporatsiooni auvilistlaseks 1932.

Tuntumaid Korp. Frat. Estica liikmeid oli Konstantin Päts, kes liitus organisatsiooniga vilistlasena 1921 ja valiti auliikmeks 1932.

Sajandi esimesel kümnendil loodi Eestis palju organisatsioone. Nende olemasolu võib olla kultuuriloolisel huvitav, vaevalt aga on põhjuseks juubelikirjutustele. Erandi ses suhtes moodustavad meie akadeemilised organisatsioonid kuna enamust neist on oma tegevust maapaos jatkanud.

Õieti on üllatav, et need organisatsioonid täiesti muutunud olukorras on suutnud nii hästi olukorrale kohaneda ja uusi liikmeid saada. Kahtlus selle võimalikkuses oli aga põhjuseks, miks mitmed organisatsioonid paguluse alguses otsustasid uusi liikmeid mitte vastu võtta. Enamik neist on aga oma otsust hiljem muutnud vähemalt üksikuid uusi liikmeid vastu võttes.

Esines ka, juhtumeid, kus sama organisatsiooni osakonnad eri maadel asusid uute liikmete vastu võtmise küsimuses eri seisukohtadele. Korp! Frat. Estica Rootsis võttis algusest peale uusi liikmeid vastu ja on seega õnnelikus olukorras, et ei ole tekkinud generatsioonide vahelist lünka liikmeskonnas. Juubeli-aasta 135 liikmest on vähem kui viiendik juba Tartus organisatsiooniga liitunud, üle neljа viiendiku on Rootsis juurde tulnud, Liikmeskonna raskuspunkt, nii arvuliselt kui ka tegevusest osa võtmise näol on sõja ajal või juba Rootsis sündinud aastakäikudel.

Korp! Frat. Esticat on algusest peale kannud tugev rahvuslik vaim. Paradoksaalsena tundub selle tõttu, et organisatsiooni tegevus on peaaegu täielikult suunatud sissepoole ja et ta ei ole end sidunud mingi poliitilise voolu või organisatsiooniga. Frat. Estica tugevuseks võib lugeda, et ta liikmed osa võttes oma rahva ühiskondlikust elust ei tee seda mitte frater esticustena, lähtudes oma akadeemilise organisatsiooni huvest, vaid eestlastena, kellel loomulikult ka poliitilistes küsimustes võivad olla erinevad seisukohad.

Kuigi Frat. Estical on Stockholmis oma korter ja suhteliselt suur liikmeskond, on organisatsiooni elu loomulikult teistsugune kui enne-sõjaaegses Tartus. Aga loomulikult olid ka kolmekümnendate aastate korporatsioonid midagi hoopis muud kui sajandivahetuse omad, räägimata nende eelkäijaist möödunud sajandil.

Kas ja kuidas on võimalik eesti korporatsioonide eksistens tulevikus? Kui piirduda Rootsi perspektiiviga on vastus olenev eestlaste kui keelelise ja rahvusliku vähemusgrupi püsimisest. Loomulik on ka, et uued põlvkonnad toovad kaasa uusi harjumusi ja kombeid.

Fraternitas Estica lipukiri "Teos Õiglane ja Vahvas, Ustav Süle Eesti Rahvas" võib oma ärkamisaegses sõnastuses tunduda naiivne. Sadadele frater esticustele on see aga 70 aasta jooksul olnud niihästi läeskutse kui antud lubadus. Eri aegadel — tsaariaegsel Venemaal, iseseisvas Eestis ja paguluses — on nendel sõnadel olnud erinev sisu, ühel või teisel viisil on need aga kõiki Frat. Estica liikmeid mõjustanud.

Nii kaua kui uued põlvkonnad oskavad sellele lipukirjale anda oma sisu ja selle oma isiklikus elus ellu viia, ei kao väärtuslik osa Frat. Estica asutajate pärandist.

ALUR REINANS

• Kohalik elu

BORÅS

Tänuavaldus

Pärnu lipkonna noored avaldavad südamlikku tänu kõigile, kes kaasa aitasid Jüripäeva tähistamise õnnestumisele: lastevanemad eeltööde osas, Boråsi Eesti Klubi liikmed, kes korraldasi kohvilaua, Boråsi Eesti Naisring, kes korraldas loterii, Boråsi Eesti Pensionäride Ühingule tänu majandusliku toetuse eest, Boråsi Eesti Skaudisõprade Seltsi väsimatulle abistajaile peo järeltööde tegemise eest. Tänu ka kõigile peo külastajaile näitamast huvi meie noortetöö vastu.

BORÅS

Koosolek

Taevaminemispühal, 19. mail kl. 16.30 toimub Boråsis S:t Ca oli koguduse majas EELK Göteborgi ja Lääne-Rootsi Koguduse Boråsis läiskogu koosolek uue nõukogu valimiseks Boråsi osas alljärgneva päevakorraga:

Avapalvus, koosoleku avamine, majanduse aruanne, nõukogu valimine, kohapeal algatatud küsimused, koosoleku lõpetamine.

Vastavalt EELK Põhimäärusesd par. 101 sätetele: "Koguduse liikmete läiskogust võtavad osa kõik täisealised konfirmeeritud koguduse liikmed, kes oma maksukohustused koguduse vastu on täitnud ja vähemalt ühe aasta on koguduse nimekirjas olnud".

Nõukokku valimiseks on oma nõusoleku andnud ning kandideerivad:

Ernst Indrikson, Richard Kallas, Hillar Karu, Johannes Köster, Jüri Lepik, Voldemar Nurmela, August Susi, Nelli Sülla, Ella Prenta, Elene Sakrits, Artur Saldström, Aivo Aas, Hans Läns, Evald Läns, August Laigar, Joosep Tul, Gunnar Lilleberg, Ralf Öies, Hubert Oberg ja Osvald Vilbaste.

Valimisele kuulub 10 nõukogu liiget, ülejäänud kuuluvad nõukogu kandidaatide hulka. Valituks loetakse need, kes on saanud enim hääli, ühesuguste häälte arvu juures loetakse valituks see, kes on vanem.

STOCKHOLM

E.K. Naissektsioon

Kesknädalal 11. mail kell 17.00 toimub Malmtorgsgatan 5 Eesti Komitee Naissektsiooni liikmete õhtu liikmetele ja külalistele. Kavas on Elliise Pommeri ettekanne: Võimlemise ja liikumise tähtsusest vanemas eas.

Elliise Pommer on lõpetanud Tartu ülikooli Kehakasvatuse Instituudi, olnud võimlemisõpetajaks, Malmös gaidijuhiks ning pidanud varem vastavaid ettekandeid.

Osavõtust palutakse registreerida hiljemalt teisipäevaks 10. maiks Siiri Kandrele tel. 48 68 58 või Ella Priuhkale tel. 47 79 81.

Göteborgis orgide koosolek

Ühenduses Noorte Aastaga on kohalikele noortelipkondadele tehtud ülesandeks kutsuda kokku Göteborgi eesti organisatsioonide koosolek.

Koosolek toimub 6. juunil kl. 18.30 Göteborgi Eesti Majas. Tähtsamaiks päevakorra punktideks on EV 60-nda aastapäeva tähistamine Göteborgis ja Eesti Päevad 1980 Stockholmis.

Mis toimub Zaires? Terav huvide ristumine

Pärast Angoola vallutamist portugallaste käest Kuuba ekspeditsioonivägede toetusel, on nüüd järjekord Zaire käes. Kommunistlikud riigid eesotsas N. Liiduga kõnelevad "laimust" ja lääne konspiratsioonist, kuigi ilmne on, et invasioon Zairesse algas Angoolast.

Nõukogud taotlevad Zaire ülevõtmisega õieti kaht eesmärki: esiteks suletaks sellega kommunistlike riikide võõnd, mis läbib Kesk-Aafrika Atlandist India ookeanini, ning teiseks saadakse nõukogude huviplirkonda maailma ühed rikkamad maapõuevarad.

Zaire nimelt on maailma suurim tööstuslike teemantide produtseerija ning suuruselt viies riik maailmas vase, õli, koobalti ning tsingi tootmises. Peamiselt asuvad need maapõuevarad Shaba provintsis vastu Angoolat. Sellest alast kirjutati maailma ajakirjanduses palju 60-ndate aastate algul, kui Moise Tshombe tahtis seda ala kuulutada iseseisvaks riigiks. Tookord tunti seda ala Katanga provintsi nime all. Tshombe kaotas ja tema üksused taandusid Angoolasse.

Katanga sõjaväelased, kogusummas 2000—3000 meest, võitlesid Angoolas algul Portugali vägede koosseisus. Hiljem nad vahetasid pooli ja astusid kommunistliku vabastamisarmee riidadesse. Nende peamiseks huviks on aga minna tagasi Katangasse, muuta see iseseisvaks riigiks ning vajadusel võtta oma valdusse ka kogu Zaire.

Välisajakirjanikud on maininud, et Shaba mässulised, s.o. end. Katanga sõjaväelased vaevalt taipavadki, et nad on tegelikult tööriistaks nõukogude võimude käes.

INVASIOON SHABAS algas kohe seejärele, kui Kuuba juht Castro ja N. Liidu president Podgornõi tegid külaskäigu Aafrikasse. Kas Castro ja Podgornõi olid invasiooni käimapanijaks? Mõlemad asjaosalised eitavad seda ning ka Washingtonis on ametlik seisukoht, et Castrol ega Podgornõil pole invasiooniga midagi tegemist. Hiina aga kinnitab, et mõlemad ringisõitjad olid olnud rünnaku vallandajaks.

Zaire president Mobutu Sese Seku on üks väheseid ameerikasõbralikke riigijuhte Aafrikas. Ta on palunud USA-lt mässuliste vastu abi, kuid USA-l on veel Vietnamis lüüasaamine meeles ega taha end lasta tülli kiskuda Liiatigi süüdistavad liberaalsemad ringkonnad, et Mobutu olevat sõjaline diktaator ja valitsevat riiki autokraatlikult.

CARTER ON LUBANUD Zairele 15 milj. dollari eest abi. Kui olukord Zaires halveneb, võib president saata sinna veel 15 miljonit, milleks on juba Kongressi luba olemas. El ole aga mingeid väljavaateid praeguste meeleoludega arvestades, et USA saadaks sinna valitsusvägedele appi oma sõjajõude.

Zairel on siiski üsna palju teisi abistajaid. Maroko saatis sinna 1500-mehelise üksuse, kusjuures Prantsusmaa andis nende kasutada lennukeid ja relvi. Egiptus lubas sõjalist abi, samuti kui Sudaan. Belgia omalt poolt on saatnud sinna juba sõjalist abi ning Lääne-Saksa lähetab Zairesse 2,1 milj. dollari eest toitaineid ja arstimeid.

Brezhnev, kes tegelikult seisab kallaletungi taga, pidas vajalikult kõige selle abistamise pärast holatada välisriike, et nad ei segaks Zaire "siseasjadesse". Riigid, kes hakkavad Zaire valitsusvägesid toetama, pidavat enne tõsiselt järele mõtlema "konsekventside pärast, mis sellel võivad järgneda".

CARTER ON õieti dilemma ees. USA on Zairele abi andnud üldse juba 66 miljoni dollari eest, kusjuures ameerika erainvesteeringud Zaires ulatavad umbes 200 milj. dollarini. Zaire maapõuevarade alal on investeeringuid teinud ka Belgia (Zaire on endine Belgia Kongo) ja Prantsusmaa. Ka Lääne-Saksal on Zairega majandusliikud suhted. Zaire kommunistlikuks riigiks muutumisega kaotaksid lääneriigid need maapõuevarad.

Zaire kaitsmine ei ole kerge ülesanne. Zaire enda 40.000-meheline sõjavägi on halvasti treeeritud ja madala distsipliiniga. On teateid rohketest väejooksu minekutest, millele kaasa on aidanud ka kommunistlik propaganda.

Zaire 25-miljoniline elanikkond ise on võrdlemisi kirju mass, mis koosneb umbes 200-st suguharust, missugused omavahel on rohkemal-vähemal määra vaenujalal.

USA PEAESINDAJA UNO-s Andrew Young tegi järjekordse väärsammu, kui ta jutuajamisel ajakirjanikega kinnitas, et Lõuna-Aafrika valitsus on illegaalne. L.-Aafrika valitsus esitas kohe järelepärimise Washingtonile, et kas Youngi seletus on ajakirjanduses õigesti edasi antud ja kas see kajastab USA valitsuse seisukohta.

Välisminister Vance kutsus Youngi enda juurde ja ütles talle, et ta on USA välispoliitikat valesti tõlgitsenud. "Kulgi USA ei poolda L.-Aafrika valitsuse kõiki samme, ei saa meie sealset valitsust tunnistada illegaalseks," ütles Vance. Huvitaval kombel Carter seepeale ütles ajakirjanikele, et ta pole ühelgi valitsuse liikmel käskinud olla tagasihoidlik oma väljendustes ja et ta pole kunagi kaevanud selle üle, mis Young teeb.

Vahejuhtum on aga nüüd vallandanud mitmeid uusi spekulatsioone. Nimelt olevat Vance asemel välisministri kohale tüürimas Brzezinski, kes ajakirja "Time" teatel võtvat juba rohkem välissaadikuid vastu kui Vance. Youngi-Vance-Carteri seletused L.-Aafrika küsimuses näitavat omakorda teatavaid vastuolusid.

Ajakirjanik Max Lerner kirjutas "New York Post'is": "On kahju, et Andrew Young teeb oma poliitililise alghariduse harjutusi avalikkuses. On karta, et tema koolitamine sel kujul läheb ameerika rahvale kalliks maksma." (VOX/VES)

USA-ajakirjanikud: Moskva kõrghinnad

NEW YORK (VES) — USA ajakirjanikud, kes seoses välisminister Vance külaskäiguga Brezhnevi juurde sõitsid Moskvasse, kaebasid kõik tohutute hindade pärast nõukogude hotellides, kirjutab "The Chr. Sc. Monitori" korrespondent Daniel Southerland.

Viis ööd Inturisti hotellis Moskvas maksis tervelt 520 dollarit (Rkr. 2.238). Selle eest said ajakirjanikud väikese ebamugava ruumi, söögi ja lubaduse, et antakse kasutada ka auto ja tõlk.

Southerland viibis Moskvas viimati 15 aastat tagasi. Ta kirjutab, et vahepeal on Moskvas inimesed paremini riletatud. Kuid samal ajal on uued ja suuremad hädad. Üks lääne diplomaate oli jutustanud, et raskusi on praegu kartuli saamisega. Kartuleid lihtsalt pole kusagilt saada. Ka muid toiduaineid on teadaolevalt vähem kui enne.

Inturisti hotellis ajakirjanikele anti eri söögisaal, ilmselt seepärast, et nad ei segunieks kohaliku rahvaga. Mis puutub lubatud autosse, siis kirjutise autor oli seda saanud kasutada vaid korra, tõlki pole ta aga üldse näinud. Ajakirjanikele ei antud mingisugust informatsiooni läbirääkimiste käigust. Tuli lihtsalt ära oodata Tassi ametlik teadaanne.

Lend Läände tuleval aastal Veel võimalusi kaasa sõita

Esimene suurem organiseeritud ühislend eestlastele Rootsist üle Atlandi USA-sse ja Kanadasse toimus 1962 suvel, kui Kanadas peeti esimene eesti gaidide ja skautide maailmalaager.

Eesti Skautlike Noorte Malev Rootsis reisitoimkond hakkas varakult maad kuulama lennuki üürimiseks. Sellega anti hea võimalus maleva liikmetel osa võtta maailmalaagrist, sest charterlennu hinnad olid liinilennu hindadega võrreldes märksa madalamad.

Operatsioon Lend Läände, nagu üritust nimetati, äratas eestlaste huligas suurt huvi ning hulk aega enne reisi algust olid lennuki 100 kohta realiseeritud maleva liikmetele ja skaudisõpradele. Lend Läände I oli küllaltki seiklusrikas. Näiteks startis 4-mootorliine propellerlennuk Torslanda lennuväljalt Göteborgi külje all alles 30 tundi pärast määratud äralennu aega.

Atlandi ületamine võttis tol ajal 16 tundi aega, sellele tuli lisada 2 tundi vahemaandumiseks Shannoni lennuväljal Iirimaal, kus täideti paagid uue kütteainega. Sealt lendas lennuk edasi New Yorki, kus ka kulus mõni tund maal olekuks, ning umbes ööpäevase reisi järgi oli lennuk Torontos. Sõna tõsises mõttes old need esimesed läände lendajad ette võtnud maailmareisi.

Kontrastiks sellele oli ESNMR poolt korraldatud Lend Läände II 1967 kui üle Atlandi lendas kahes charterlennukis üle 300 maleva liikme, skautlikud noored ja skaudisõbrad, et osavõtta kolmandast maailmalaagrist Lakewoodis, USA-s. Non-stop lennuks New Yorki kasutasid jetlennukihiiglased 8 tundi.

Lennuaeg tundus lühikesena, sest söögiaegade vahel võis kuulata head muusikat, mida sai valida soovi kohaselt 8—10 erikanalist, ehk jälle vaadata ajakohaseid filme. Lennuühingud pidasid peaaegu minutilise täpsusega kinni määratud äralennu ajast. Seekordne reis ei tundunud sugugi pika maailmareisina, mida ta aga siiski oli.

Kõige enam reisijaid koondas Lend Läände III 1972 suvel, olles seega läbi aegade suurim eestlaste õhuslid üle Atlandi. See koosnes 4 jet-hiiglasest, mille abil viidi Stockholmist üle Atlandi Torontosse 750 kaasmaalast, kes võtsid osa kahest unustamata suuürütusest, esimestest ülemaailmsetest eesti päevadest Torontos ja vahetult järgnevast viiendast maailmalaagrist Kotkajärvel. Reisi korraldas ESNMR koostöös Eesti Rahvusfondiga.

Lend Läände IV on möödas vaid 3/4 aastat. Soodsat lennuvõimalust mööda nud suvel Baltimores aset leidnud Esto 76-le kasutas üle 350 kaasmaalase Rootsist.

15 aasta jooksul on Lend Läände kujunenud kindlaks mõisteks eesti ühiskonnas Rootsis. Hästi läbiviidud ja õnnestunud reise Lend Läände raames on praeguseni kasutanud umbes 1 500 kaasmaalast.

Juba mõnda aega on ESNMR reisitoimkond, koosseisus Sven Hanson ja Richard Norvell, ettevalmistamas Lend Läände V, juubelireisi üle Atlandi. Teatavasti toimub 7—16 juulini 1978 Lakewoodis, USA idakaldal, järjekordne maailmalaager. Charterlend annab siin jälle suhteliselt odava võimaluse Atlandi ületamiseks, et USA-s osa võtta maailmalaagrist ja tutvuda sealse väga mitmekesise mandriga.

Äralend toimub uuelt Landvetteri lennuväljalt, mis asub Borås ja Göteborgi vahel. Äralennu aeg on kas 5. või 6. juuli 1978. Reisi kestus on 4 nädalat, mis Lend Läände reiside osas on kujunenud traditsioonis. Reisi kestvuse otsustas ESNMR peakoosolek oktoobris 1976.

Arvestades, et maailmalaager kestab 10 päeva, jääb peale laagri umbes kaks nädalat aega ringreisideks ja sugulaste-tuttavate külastamiseks. Nendele maleva liikmetele, kellel tuttavaid USA-s või Kanadas pole, püüab reisitoimkond leida kohalikke eesti perekondi, kes peale laagrit toimunud ringreisi, noored võtavad enda hoole alla kuni äralennuni Rootsi.

Reisitoimkonda on küsitletud, et miks ei korraldata lühema kestusega reis, mis ju tuleks odavam ja siis poleks vaja ka tüütada USA eesti perekondi. Kõrghooaeg, mil kõiki lennureisi hindu tõstetakse, algab 1978 juuni keskel. Äralend enne 15. juunit annaks niisiis võimaluse odavamaks reisiks. Arvestades aga, et laager lõppeb 16. juuli, oleks sel juhul reisi kestus veelgi pikem kui neli nädalat. Lennureisi hinna määrajaks pole ka mitte reisi kestus, küll aga hooaeg, mil reis toimub ning vahemaa stardist sihini, mida lennuk peab katma.

Eestlaste eelmiselt Lend Läände reisilt. Pilt on võetud Arlanda lennuväljal lennukises minekul. Lennuk on saanud uue nime "Cläpper Estonian Scouts". (Foto Tippo).

Enamik seni registreerinud reisijatel on sugulasi ja tuttavaid ülemere, ning selletõttu oleks vale kohe peale laagrit koju lennata, sest sellega kaoks võimalused nii sugulaste-tuttavate külastamiseks, kui ka ringreisideks vaatamisväärsetesse kohtadesse USA-s.

Reisitoimkond on Lend Läände V läbiviimiseks esialgu üürinud ühe lennuki. Silmapilgul on kaasareisijate hulk umbes 160, seega on veel üle mõnekümne koha lennukis vabad. Niisiis tuleks reisihuvilistel end võimalikult kohe lennule registreerida, et sel teel kohta lennukis kindlustada.

Teatavasti on lennuhinnad üle Atlandi aastate vältel olnud stabiilsed. Nii on ka 1978 Lend Läände charterlennu hinnad vaid 10—15% kõrgemad Lend Läände II hindadest 1967 vaatamata suurele rahaväärtuse langusele möödunud aastatel.

Nagu eelmised Lend Läände reisid pakub kindlasti ka eeseisev juubelireis mitmekesiseid, huvitavaid ja seiklusrohkeid elamusi osavõtjatele.

SVEN TILLU HANSON

• Mis juhtus

KUUBA-USA HAKKAVAD JÄLLE SUHTLEMA?

USA ja Kuuba on sõlminud kokkuleppe kalastamisalade piiride suhtes. Arvatakse, et sellele järgneb peatselt enam-vähem normaalsete suhete jalulesseadmine riikide vahel. USA on teostanud Kuuba majanduslikku boikoteerimist alates aastast 1961.

Kuuba on väga huvitatud sidemete jalulesseadmisest, kuna Kuuba majandus on — hoolimata suurtest toetustest N. Liidu poolt — raskes olukorras. Peapõhjuseks on Kuuba tähtsaima väljaveoprodukti, suhkru hinna katastrofiline langus. Kuuba vajab ka USA-lt tehnilist abi.

KOMMUNISTID ITAALIA VALITSUSSE?

Itaalia kristlik-demokraatlik erakond on otsutanud astuda läbirääkimistesse kommunistidega ühise valitsusprogrammi moodustamiseks.

Kommunistide pääsemine Itaalia valitsusse võib tekitada raskeid probleeme Natole, kuna Itaalia kommuniste — hoolimata nende kriitikast Moskva suhtes — ei peeta välispoliitililselt küllalt usaldatavaks.

IIVE VÄHENEB LIIGA HILJA?

Maailmapanga direktor Robert McNamara väitis, et elanikkonna juurdekasv maailmas hakkavat vähenema. Tendents olevat kindlasti märgatav. Sellest hoolimata arvatakse, et maailma elanikkond tõuseb aastaks 2000 11 miljardile, mis tekitab raskeid probleeme toitlustamise ja tööpuuduse alal.

JÕUK VANGI ELUKSAJAKS

Baader-Meinhofi jõugu kolm liiget Andreas Baader, Gudrun Ensslin ja Jan Carl Raspe mõisteti kohtu poolt eluksajaks vangi. Nad võivad paluda armu 15 aasta pärast. Jõugu liikmed on juba neli aastat vangis istunud.

INDIA EI LIITU AASIA PAKTIGA

N. Liidu välisminister Andrei Gromõko ei suutnud läbirääkimistel India uue valitsusega mõjustada Indiat liituma nn. Aasia julgeolekupaktiga, mis on suunatud Hiina vastu. India valitsus tahab parandada vahekordi Hiinaga ega taha end välispoliitililselt siduda.

KULTUURREVOLUTSIOON ÜMBER HINNATUD

Hiina valitsus avaldas esimest korda Mao hinnangu kultuurrevolutsiooni kohta, milles öeldakse, et see on 70% õnnestunud, aga seal on tehtud 30% vigu. Seni on kultuurrevolutsiooni ainult kiidetud. Ebaõnnestumine on viidud seosesse nelja nn. radikaali tegevusega.

JÄTKUV VENE RELVASTUMINE

Inglise strateegiliste uuringute instituut konstateerib oma viimases aruandes, et nõukogude relvastumine jätkub täie hooga. Läänemerel on N. Liidu laevastik nihutanud oma positsioonid tikka kaugemale läände ja haarab praegu ka Taani saared oma manöövrialasse. Sama nähtus esineb kõikjal strateegiliselt tähtsates piirkondades.

Läänemaailma relvastumise takti muudab aeglaseks praegu valitsev majanduskriis. Nõukogude relvastumise peapõhjuseks peab instituut asjaolu, et relvade ülekaal on ainus vahend N. Liidu mõju maksmapanekuks, kuna selle majanduslik, kultuuriline ja ideoloogiline mõjutamisjõud on praegu peagu olematu.

— — —

Maletajad E. Päevade treeningus

TORONTO (VE) — Toronto Eesti Maleklubi teatab, et eesti maletajad on otsustanud alustada treeninguga STockholmi Eesti Päevade maleturniiriks 1980.

Kanada eesti maletajad korraldavad rea treeningturniire nii omavahel kui soomlastega.

Högskolestudier i höst? Anmäl dig senast 15 juni!

En av nyheterna för dig som ska studera på universitet eller högskola i höst: Du måste anmäla dig! Före 15/6*). — Och! Det gäller vare sig du ska in på spärrad eller ospärrad linje eller kurs. Skaffa blanketter och information genom närmaste universitet/högskola, arbetsförmedling, gymnasieskola eller kommunal vuxenutbildning. Eller — posta kupongen snarast.

*) Undantag: vissa lärarutbildningar har tidigare anmälan.

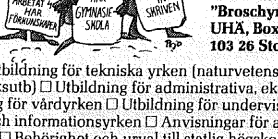

Skicka mig snarast (så jag hinner med min anmälan!) följande broschyr/er

Posta i frankerat kuvert. Märk kuvertet "Broschyrer" UHÄ, Box 16334, 103 26 Stockholm

☐ Högskolan 1977/78 ☐ Utbildning för tekniska yrken (naturvetenskaplig utb, civilingenjörsutb, lantbruksutb) ☐ Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken ☐ Utbildning för vårdyrken ☐ Utbildning för undervisningsyrken ☐ Utbildning för kultur- och informationsyrken ☐ Anvisningar för anmälan till statlig högskoleutbildning ☐ Behörighet och urval till statlig högskoleutbildning

Namn

Utdelningsadr

Postnr och ortsnamn

Den nya Högskolan

En information från Universitets- och Högskoleämbetet UHÄ

Eesti Kultuuri Päevad toimusid Washingtonis

WASHINGTON (EPL kirjasaatjalt) — Järjekordsed eesti Kultuuripäevad USA-s peeti käesoleval aastal Washingtonis, aprillikuu teisel nädalalõpul. Kolme päeva jooksul asetleidnud mitmesugustest üritustest võttis ühtekokku osa ligemale 300 inimest. Eri loengutel ja ettekannetel viibis kuulajaid-vaatajaid 60 kuni 100, laupäeva õhtul aset leidnud Kultuuripäevade ballil 160. Kõige kaugemalt kohale kutsutud esinejaks oli kirjanik Raimond Kolk Rootsist.

Kultuuripäevade esimese päeva leidis aset moodsas Holiday Innis Washingtoni põhjapiiril. Esimesena kõneles kunstnik Rutt Tulving oma loomingust ja kunstnikutööst, näidates selgituseks slaide oma taiestest.

Pikemalt selgitas Rutt Tulving kahe oma viimastel aastatel valminud kunstitööde seeria tekkelugu, nimelt suuremõõtmelised maalid Marie Underi luule teemal ja siiditrükis graafikasari, erootiliste sugemetega "Mis on mees?"

Kunstiajaloolane Eda Sepp, kes on sooritamas doktoritööd kunsti alal Torontos, andis suurepäraselt koostatud ülevaate eesti kunstist maailmakunsti taustal. Alates hiliskeskaja meistritest Notkest ja Sittowist siirdus referent üle 19. sajandi baltisaksa kunstnike eesti kunsti suurkujude Köleri, Weizenbergi, Adamsoni, Laikmaa ja Raua juurde, kõike seda paralleelselt mujal kunstimaailmas juhtuvaga.

Järgmistena leidsid käsitelu Nikolai Triik, Konrad Mägi ning Jaan Koort. Meie sajandi 20-ndatel aastatel oli eesti kunst samaaegse maailmakunstiga võrreldes kõige moodsam ja kaasaegsem, eriti taidurite nagu Ado Vabbe ja Arnold Akbergi loomingus.

Paguluses tegutsevatest kunstnikest tõstis referent eriti esile Endel Kõksi. Teistest välismaal tegutsevatest eesti kunstnikest käsitles referent Osvald Timmase, Rutt Tulvingu, Andres Kingissepa, Peeter Sepa (kõik Kanadas) ja Rootsis elavate Herman Talviku ja Olev Mikiveri tööd.

Eestis ei juhtunud kunsti alal midagi huvitavat kuni kuuekümnendate aastateni. Siis kerkisid esile modernismiga katsetav Ilmar Malin ja graafikud Vive Tolli ja Peeter Ulas. Viimast, kelle töid on esitatud rohkelt ka välismaal, pidas referent kaasaja kõige tugevamaks eesti graafikuks.

Hoopis teise valdkonda viis kuulajaskonna muinasteaduste doktor Viktor Kõressaar, kes andis linnulennulise, kuid põhjalikele uusimatele andmetele põhineva ülevaate eestlaste muinasajast, ehk eelajaloost.

Neile, kes hoolikalt katsusid seda väga huvitavat ettekannet jälgida, sai kohe selgeks, et igasugused amatöörlikud fantaasialennud sumerlastest või Esto-Euroopast tuleb tõsiselt ajalukku suhtujail kohe kõrvale jätta, sest Kõressaar neid üldse ei maininudki.

Küll aga esitas ta Eesti ala kultuuriloo 9000 aasta jooksul, alates kõige vanimast seni avastatud asulast Sindi linna lähedal, Pärnu jõe ümbruses (8. aastatuhadel e. Kr.) kuni Muinas-Eesti hukkumiseni 13. sajandi vabadusvõitluses, mida referendi kohaselt võib ka moodsa terminiga koloniaalsõjaks kutsuda.

Reede õhtupoolikul oli kultuuripäevalistel võimalus külastada organiseeritud grupiga Washingtonis asuvat Rahvuslikku Kunstigaleriid (kus nähti ka kaht sealasuvat tallinnlase Michel Sittowi maali) ja uut, moodsat kunsti sisaldavat Hirshhorni muuseumi.

Samal ajal peeti Holiday Innis kirjanduslikku pealelõunat, kus terve rida kohalviibivaid eesti kirjanikke esitasid palasid oma loomingust. Esinevaid kirjanikke ja luuletajaid tutvustas kuulajaskonnale osavasõnaliselt ja humoorikalt Ilmar Külvet.

Pedro Krusten, kes pühitseb peatselt oma kaheksakümnendat sünnipäeva, luges ette ühe kirjandusliku veste. Ilmar Mikiver, kellelt möödunud aastal ilmus luuletuskogu "Kirves ja tuiksoon", etles kolm enda uut luuletust. Urve Karuks luges mitmed palad oma mõlemist seniilmunud luuletuskogust.

Arvi Kork-Tinits luges katkendi oma raamatust "Relvalood" ja Raimond Kolk peatüki romaanist "Mõned päevad Septembris" ning võrumurdelisi luuletusi. Jyri Kork esitas mitmed oma seniavaldamata luuletused, nende hulgas poeemikatkendi maailmaruumilennust. Kirjanike esinemise lõpetas Ilmar Külvet humoristliku vestega.

Suur osa kultuuripäevalistest kogunes ühisõhtusöögile ja sellele vahetult järgnenud kontserdile. Õhtusöögi vahelduseks astus kõnepulti Torontost saabunud kirjanik Arvi Kork ja jutustas jahimehelugusid Kanada metsadest.

Kontserdiosas esines Esto-Atlantise koor New Yorgist, mida vaheldumisi juhatasid Katrin Kuuskne-Veski, Erik Veski ja Krista Altok.

Kultuuripäevade teisel päeval oli paralleelkava eesti ja inglise keeles. Mõlemad programmid leidsid aset Washingtoni eeslinnas asuva Marylandi Ülikooli ruumides. Ingliskeelses programmis näidati Elmar Epneri poolt koostatud filmi "The Estonian Hertage" (Eesti pärimus). Marylandi Ülikooli sotsioloogia õppejõud Tõnu Parming rääkis eesti rahvusgrupi ajaloost USA-s ja Arvi Kork vestles oma kirjanikutööst. Reet Hendrikson tutvustas eesti rahvamuusikat.

Liivi Jõe ja Jaak Rakfeldt näitasid diapositiivide sarja tänapäeva Eestist, mille muusikaliseks tagapõhjaks oli valitud nõukogude eesti helíloojate loomingut.

Eestikeelse kava avas luuletaja Urve Karuks, esitades üllatavalt põhjaliku ja avameelse sissevaate oma luuleloomingu tekkeloosse, tagapõhja ja kavatsustesse. Sellist selgitavat, kohati isegi pihtimuslikku ülestunnistust ja ülevaadet luule mõjureist ning ajendeist kuuleb haruharva.

New Yorgi Linnaülikooli professor Mardi Valgemäe referaat oli pealkirjastatud "Kolmkümmend aastat Nõukogude Eesti dramaturgiat" ja selles leidis käsitelu kogu sõjajärgne eesti näitekirjandus.

Rootsist kohalekutsutud kirjanik ja luuletaja Raimond Kolk andis suurepärase ülevaate tolleaegste noorkirjanike elust, mõtetest ja kirjanduslikest pürgimustest ning saavutustest Rootsis kohe pärast pagulastena kuningamaa pinnale saabumist Teise maailmasõja keerises ja mõned aastat pärast seda. Algsed juhuslikud töökohad, rändamine ühest linnast teise, kogunemine Stockholmi, sealne eesti poliitiline ja kultuuriline elu, esimesed Rootsis ilmunud eesti kirjanduslikud väljaanded, esimesed raamatud, luulekogud.

Kõik see oli lähemates üksikasjades peagu tundmatu Ameerika mandril viibinud kuulajaskonnale, kes ettekannet jälgisid suure huvi ja tähelepanuga.

Kultuuripäevade teise päeva sisutiheda eestikeelse kava lõpetas laudkonnavestlus teemal "Eesti kultuuri säilumise ja arenguvõimalused Eestis ja paguluses teineteisest eraldatuna". Laudkonna moodustasid: Ameerika Hääle eestikeelsete saadete toimetuse juhataja Ilmar Mikiver, kes ühtlasi toimis laudkonnavestluse moderaatorina, kirjanik Raimond Kolk, luuletaja Urve Karuks, sotsioloog Tõnu Parming, kunstiajaloolane Eda Sepp, kirjandusteadlane Mardi Valgemäe ja hiljuti Eestist Ameerikasse ümber asunud üliõpilane ja kirjamees Peeter Ilus.

Ilmselt on see üks kõige pakitsevamaid probleeme väliseestlaste kultuurilises ja ühiskondlikus elus. Üldiselt võttes on see teema liiga laialdane, laialivalguv ja seejuures äärmiselt komplitseeritud selleks et seda vähegi ammendavalt pooleteisttunnise arutluse ja küsimuste-vastuste perioodi jooksul käsitleda.

Laudkondlased said esile tuua vaid mõningaid huvitavaid mõtteid ja seisukohti ning vastata mõnedele kohalviibijate poolt esitatud küsimustele ja kommentaaridele. Kõik neist näisid pooldavat sidemete pidamist ja arendamist kodumaaga ning ka kuulajaskonnast ei rääkinud keegi sellele otseselt vastu.

Laupäeva õhtul peeti meeleolukas Kultuuriball Holiday Inni suures peoruumis, millest 160 kultuuripäevalist osa võttis. Balliga oli ühendatud pidulik õhtusöök. Ballikülalistele esinesid lauluansambel "Tuul" New Yorgist ja Juilliardi muusikakoolis õppiv tantsijanna Kati Lind koos oma partneri Keith Martiniga.

Pühapäeval peeti kontsertjumalateenistus Marylandi Ülikooli kirikus. Teenisid kohalike Baltimore ja Washingtoni eesti kirikute õpetajad Max Saar ja Rudolf Troost ning Marylandi Ülikooli luteriusu pastor Elizabeth Platz. Orelit mängis Silvi Valge.

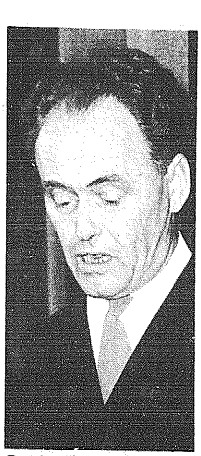

Rootsist viibis kultuuripäevadel Raimond Kolk.

Eda Sepp vaatles eesti kunsti.

Viktor Kõressaar käsitles uuemaid uurimusi meie eelajaloost.

Vähemuste toetust suurendati

Riigipäev otsustas tõsta ajalehe Invandrartidningen toetust 300 000 krooni võrra.

Määrati pool miljonit lisaks külastamistegevuse ja töö ajal toimuva rootsi keele õppimise uurimiseks. Põgenike probleemide käsitlemiseks on määratud 100 % rohkem toetust kui varem — 67 miljonit krooni 32 miljoni asemel.

Kokku määrati pagulaste peatüki all toetust 107 miljonit krooni.

Riigipäev arutas ka invandrarverketi töökoormuse küsimust.

Õp. Laantee Ameerikas

Lõuna-Rootsi EELK koguduse õpetaja Karl Laantee viibib praegu Ameerika-reisil.

Ta jutlustas Kanada Vaikse ookeani linnas Vancouveris 17. aprillil eestlastele. Ta viibib AMeerika lääneranniku piirkonnas kokku kolm nädalat. Ta esines ka rahvuspoliitilise ettekandega "Inimõigused ja Eesti vabadusvõitlus".

Ada Otema kunstinäituse avamisele Stockholmi Eesti Majas oli kogunenud erakordselt rohkesti kunstihuvilisi. Pildil osa publikust kuulamas kunstnik Otto Paju (paremal ees) avasõna (Foto LEPPER).

• Vastukarva

APRILLINALJADE TEGEMINE on kodumaal moodi läinud. Olematute või kadunud poegade kõrval on ajakirja Horisont veergudel nüüd pandud eestlased asutama ka Rooma linna. Peategelased muidugi saarlased, kes on ju tuntud kange tõug. Romulus ning Reemus on selged saarlased — esimene pärit väikeselt Rooma saarelt Saaremaa rannas, teine lihtsal Röömus, kelle nime eesti keelt mittetundvad ladina kroonikud on ära solkinud.

Muidugi ei ole see müüt algupärane ega uus. On palju vägevamaid. Ja mõne järgi on meie esivanemate jalajälgi täis kogu Euroopa. Sumerlastest kõnelemata, kes on ju selged esivanemad. Sumeri pole ju muud kui selges eesti keeles Suur Meri (niimoodi kutsusid meie esivanemad kindlasti India ookeani).

Meie aga peaksime eesti esivanemateks enne küll vägevat hetiitide rahvast, kes valitses Väike-Aasiat kolmsada aastat ja võttis enne teisi kasutusele raua. Nende tähtsamad kuningad kannavad ju selgelt eesti nimesid. Suppiluliuma pole muud kui ilustatud sõna Supiliud ja Hattusiil on ju hatu (s.t. kübara) siil. Pealinna nimi oli Boghazköy, mis kõlab kangesti ungari keele moodi — mis on sama hea kui eesti keel.

VÕRDLEVAT RAHVUSTEADUST niimoodi edasi arendades võime jõuda eitea kui kaugele ja kõrgele. Ainult ei tea, kas maksab nii kõrgele minna. Või nagu mulgi laulik Hendrik Adamson ütleb: Kõrgest om kuri sadade. . . Parem hakkame madalalt ja jõuame kuhugi kõrgele. Kui me varsti juba nelja miljardi inimeseni jõudvale inimkonnale jalgu ei jää. Või mõnele selle osale, kes on harjunud teiste peal trampima.

SISEASJADESSE SEGAMINE on kurjast. Seda väidet on viimasel ajal nii palju korratud, et ära tüütab. Aga kui tegemist on välise asjaga, siis võib segada.

Kui Norra õlitorn õli välja ajab, siis on see kindlasti väline asi, sest see toimub ju maast väljaspoolt. Ja pealegi on siin kahtlemata tegemist veesegamisega.

Vett selgitama on kiiresti tõtanud Pravda, kes võtab sõna ja noomib Norra valitsust ning kapitaliste, et need lasksid oma pimedas mammonajahis niisuguse asja sündida. Eriti, kui neil ei hädaabi olnud resursse, sest õli muutus enneköike kullaks.

N. Liidus pole kunagi midagi niisugust juhtunud, sest N. Liit veest õli ei puuri. Venelased on ainult Põhja-Eesti kiviõli ala maa niivõrd õli täis ajanud, et sealt enam joogivett ei saa võtta. Niisiis ka seal vett seganud. Ja ei tea, kelle huvides. Kapitaliste seal ju ei ole ega vist tulegi. Maha arvatud kolhoosnikud, kes oma aiamaalapikesega kapitali lõövad — ja selle eest ajakirjanduses vahel sugeda saavad, kuigi nad vett ei riku.

KUI KAPITALISM ON KURJA JUUR, siis peaks koos kapitalismiga kaduma ka kuri. Seda me ju loeme iga päev Rahva Häälest ja mujalt. Aga ilmselt ei ole kuri kadunud. Sest milleks muidu kodumaises Ülemnõukogu Presiidiumis räägitakse niisuguseid asju (tsitaat):

"Ei võidelda küllaldaselt niisuguste riikliku distsipliini kuritegelike rikkumiste vastu nagu mittekvaliteetse toodangu väljastamine, riigi ja ühiskonna vara pillamine, samuti bürokratsim, millega tekitatakse olulist kahju rahvamajandusele. . . .Rikutakse tööseadusandlust ega tagata ohutuid töötingimusi. Võitlus parasiitliku eluviisi, joomise, laste ja noorukite järelvalvetuse ning muude kuritegevust ja õigusrikkumisi soodustavate nähtuste vastu ei ole küllaldane."

See kõlab ju, nagu oleks tegemist selle kõige viimase viletsa tagurliku kapitalistliku korraga ja sellest tekitatud väärnähtustega. Aga milleks siis revolutsiooni vaja oli? küsitakse.

Kurat teab. Aga kurat ei ütle.

MEIE SIIN OLEME ARVANUD, et Rootsi on maailma kõige rohkem Tee-Veestunud maa, kus kast, telekas (mida soomlased kutsuvad tõllötin s.t. jõllitis) nurgas on midagi kodualtari või Punase nurga taolist.

Nüüd aga ilmneb, et Jaapanis on lugu palju hullem. Nõutakse juba TV-vabu päevi ja tunde, võrreldakse TV-d narkootikaga. Lapsed nutavad vanemaid taga, kes elavad ainult TV-le. Ja vanemad ei tunne paremat lastehoidjat, kui televiisor.

Kui aparaat katki läheb või jaam ei tööta, siis tekib katastroof. Aga kui viga lühikese aja jooksul parandada ei saa, siis hakkavad inimesed nagu ärkama ja märkama, et maailmas on ka muud peale TV. Inimesed leiutavad näiteks, et nad võivad üksteisega rääkida, välja jalutama minna või mõnda mängu mängida. On ka võimalik teha muusikat — see ei pruugi alati kastist tulla.

Näib, et meil siin on kenakene maa käia, enne kui jaapanlastele järele jõuame. Aga teesuund on sinnapoole. Ja enne valimisi võib olla otsustava tähendusega, kuidas erakonnaliider TV-s välja näeb. Kas tal on kotkanina või piip.

TIMMUKURU

• Kohalik elu

ESKILSTUNA

Endel Kõksi näitus

Kunstnik Endel Kõksi väljapanek Eskilstuna linnaraamatukogu kunstinurgas on 29. aprillist kuni mai lõpuni. Näitus on avatud äripäevadel kl. 10—21 ja laupäevadel kl. 9—14.

Seoses näitusega kasutab Eskilstuna Eesti Selts koos raamatukoguga ära Endel Kõksi siin viibimist ja korraldab raamatukogu kuuldesaalis 8. mail kl. 17 ettekande õhtu koos diapositiivide näitamisega.

Pärast ettekannet koosviibimine kohvilauas 5:— eest.

Loodame, et keegi ei jäta seda haruldast võimalust kasutamat, kuna kunstnik Kõks on väga palju rännanud ja pakub seega ülimalt huvitava ettekandeõhtu.

LUND—MALMÖ

Pensionäride kokkutulek

Pensionäride ühingu järgmine kokkutulek on teisipäeval, 10 mail kl. 14 Eesti Majas, kus Harald Viirsalu kõneleb mesilastest ja mesindusest Rootsis.

Ühing korraldab järgmised ühisväljasõidud bussiga:

1. Ühepäevane 16. juunil Sofiero, Christinelund, Kullen, Nyhamnsläge. Lõuna Kullabygdeni restoranis. Hind liikmetele 60:-, mitteliikmetele 80:-

2. Kuuepäevane 31. juuli — 5. aug. Norrasse. Skien, Telemarki kanal, Hardanger, Geilo, Oslo, Fredrikstad. Hind 1048:- isikult.

Registreerida juhatusele 10. maiks ning ühtlasi tasuda Norrareisi registreerimisemaks 150:- isikult.

UPPSALA

Ettekanne

Uppsala Eesti Seltsi korraldusel toimub kolmapäeval, 11. mail algusega kl. 18.30 Eesti Kodus, Geijersgatan 12 A ettekande koosolek, kus mag. Esmo Ridala kõneleb aktuaalseist maailmapoliitilistest päevaküsimustest. Kõik eestlased on teretulnud.

VÄSTERÅS

Laulupeole sõitjatele

Göteborgis toimuvale laulupeole sõitjatele 19-22 mail palutakse kõiki, kel võimalik autodesse kaasreisijaid võtta ja ka neid, kel on soov teistega kaasa sõita, teatada tel. 021/14 13 68 või 021/11 66 86. Västeråsi Eesti Ühingul on võimalik pensionäride reisikulusid majanduslikult toetada.

Eskilstuna pensionäride mai-kokkutulek

Pärast seda kui EEPÜ uus juhatus jagas ametid — esimees Mihkel Jüris, esimehe abi Johanna Jürgens, sekretär Eduard Heining, sekretäri abi Maria Karjel, laekur Johanna Popp — otsustati esimese üritusena korraldada maikoosviibimine.

Koosviibimine leiab aset laupäeval, 14. mail kl. 16 Fritidsgårdenis V. Storgatan 3, bussijaama juures. Koosviibimise sisuks on kohvilaud, loterii jm.

Osavõtumaks liikmetele on 10:- ja külalistele 15:-. Palutakse registreerida hiljemalt 12 maiks Johanna Popile, tel 11 21 78. Juhatus loodab liikmeskonna, külaliste ja eriti mitteliikmetest pensionäride rohkearvulist osavõttu.

Torontos suri 4. aprillil Sulev Sooviste, sünd. 11. aprillil 1910 Tartus.

Vancouveris Kanadas suri 29. märtsil Erika, Linde, n-na Hakkaja, sünd. 8. juunil 1916 Tartus.

Vene madel üve on probleemiks ka sõjajõududele

Venemaa seisab esmakordselt oma ajaloos erakordse fenomeniga vastakuti. Selleks on rahvaarvu juurdekasvu silmatorkav vähenemine slaavi rahvaste hulgas, kuna Kesk-Aasia etniliste gruppide üve on märgatavalt suurem.

Üve pidev kahanemine slaavi rahvaste (suurvenelased, valgevenelased ja ukrainlased) hulgas toob kaasa eriprobleeme N. Liidu sõjaväes, kuna ühest küljest ei suuda N. Liit hoida enam lippude all nii suurt sõjaväge ning teisest küljest tekib raskusi eriväeosade koosseisude kompleksteerimisega, sest paljud Aasia noored ei oska nii palju vene keelt, et nad oleksid võimelised õppima ja teenima tehniliselt komplitseeritud väeosades.

Lääneriikide eksperdid kinnitavad ka, et venelastel on tulevikus suuri raskusi hoida sõjaväge vene kontrolli all kui etniliste gruppide sõdurite arv sõjaväes pidevalt kasvab. Kriisi moment vene sõjaliste jõudude struktuuris võib tulla 1980-nendate aastate lõpul, ütlevad eksperdid.

Millest on tingitud slaavlaste üve drastiline vähenemine? USA N. Liidu küsimuste ekspert dr. Murray Feshbach mainib, et see on tingitud halbadest korteriolodest, mis takistavad suuremate perekondade soetamist ja samuti ka tarbekaupade vähesusest.

Sada ajakirjanikku viibivad vanglais

Amnesty Internationali andmetel on praegu üle maailma 25 riigis vangistatud üle 100 ajakirjaniku. Osa neist on piinatud ja karistatud ebainimlike meetoditega. Kõik need vangistamised sisaldavad endas UNO põhimõtete rikkumist. See näeb ette, et kõigil on õigus vastu võtta ja edasi anda informatsiooni igasuguste meediumide kaudu.

Paljusid ajakirjanikke peetakse vangis ilma kohtuotsuseta, tihti ka ilma täpse süüdistuseta. Tegelikult on vangistatud ajakirjanikke rohkem kui Amnesty nimestikus esineb. Mõned on välja jäetud ka taktilistel põhjustel.

Võrreldes aasta eest esitatud eelmise nimestikuga on vangistatud ajakirjanike arv tõusnud 50% võrra.

Arvud mõningate maade kohta on järgmised: Argentiina 6, Brasiilia 7, Tshili 2, Indoneesia 19, Jugoslaavia 7, Kuuba 2, N. Liit 7, Lõuna-Aafrika 6, Tshehhoslovakkia 1, Türgi 5, Uruguay 13.

Indiat ja Hispaaniat pole nimetatud. Indias on vabanenud Indira Gandhi poolt arreteeritud ajakirjanikud. Hispaanias jätkub teatud ulatuses ajakirjanike tagakiusamine, kuid olukord on paranenud.

Ameeriklane purjespordist Tallinnas

NEW YORK (VES) – Purjespordi kohta Baltikumis kirjutab ameerika ajakirjanik Robert C. Toth ameerika lehtedes, et seoses purjeolümpiaga 1980. Tallinnas on purjespordi vastu huvi Baltikumis, kuid õieti kogu N. Liidu ulatuses kasvanud. Kui 1953 (Stalini ajal) oli kogu N. Liidus vaid 11 paati, siis nüüd on neid juba umbes 3900 ja purjesportlaste arv on kasvanud 30.000-le.

Kuid purjesport on tugeva riikliku kontrolli all. Purjejahti tegelikult ei oma ükski sportlane, vaid klubi. Jahti vaevalt keegi jõuabki muretseda, kuna nält. 21-jalane paat maksab 5000 rubla, mis on inseneri kolme aasta ja arsti nelja aasta palk.

Iga jahtisportlane peab kuuluma jahtklubisse, kus liikmemaks on 16 kr. aastas. Ajakirjanik jutustab, kuidas Tallinna Kalevi jahtklubis on võimalik saada liikmeks. Taotleja peab kõigepealt tegema läbi purjesõidu kursuse sügisel ja talvel, mis maksab 2 rubla 50 kop.

Kevadel peab ta oma vaba aja ohverdama klubi paatide remontimisele, siis suvel treeneri saatel katsesõite tegema ning hooaja lõpul eksami sooritama.

Kalevi jahtklubi treeneri Peeter Leola seletusel on klubil 1500 liiget, kelledest 100 omavad kapteni paberid, ja 150 purjejahti. Huvi purjespordi vastu on niivõrd kasvanud, et nüüd on käimas kaks paralleelset kursust senise ühe asemel.

Teisalt on teated, et purjesportlaste kohta peetakse täpset ustavuse ja sotsiaalse taagapõhja kartoteeki. Merele pääsul on ikka kaasas ustav inimene ning riiklik merevalve jälgib, et purjesportlased liiga kaugele merele ei "eksiks".

Solzhenitsõni sõbra mälestused läänes

Läänes on ilmunud (ja ilmuvad peatselt ka rootsi keeles) nõukogude dissidendi, kirjaniku Leo Kopelevi mälestuses pealkirja all "Igavesti säilitada".

Kopelev oli noor ja idealistlik poliitiline komissar, kes marssis koos oma väeosaga Teise maailmasõja lõpus Poolasse ja Saksamaale. Kui ta protesteeris selle vastu, et vene sõdurid kohtlesid liiga toorelt elanikkonda, vangistati ta, visati parteist välja ja mõisteti kümneks aastaks vangilaagrisse.

Ühes niisuguseks, sharashkaks nimetatud laagris, kus vangid tegelesid teadusliku tööga, kohtas Kopelev Solzhenitsõnit, kes kujutas hiljem sõpra Gleb Rubini nime all romaanis "Esimene ring".

Hiljem tutvustas Kopelev Solzhenitsõni Moskva kirjandustegelastele, muuhulgas Aleksander Tvardovskile, kes avaldas ajakirjas Novõi Mir Solzhenitsõni teose "Päev Ivan Denisovitshi elus".

Pärast Stalini surma rehabiliteeriti Kopelev ja võeti tagasi partei liikmeks. Sealt visati ta uuesti välja, enne kõike Solzhenitsõni toetamise eest. Teda on palju kiusatud, muuseas ka selle tõttu, et Kopelev avaldas oma mälestused läänes.

Kopelevi kallal teostati telefoniterrorit, ta aknad löödi sisse ja lõpuks suleti ta telefon, kuna ta olevat seda kuritarvitanud.

Hiljuti avaldas Kopelev koos kolme teise kirjanikuga avaliku kirja riigijuhtidele, kes on alla kirjutanud Helsingi kokkuleppele, ja milles palutakse abi riigivõimu poolt tagakiusatud Andrei Sahharovile.

Põhjamere õlipurse suleti

USA-st kohaletoodud spetsialistidel õnnestus pühapäeval sulgeda Põhjamerel tekkinud katastroofiline õlipurse.

Nädala jooksul purskas õlitorust 4 000 tonni õli päevas. Katastroofi puhul selgus, et valmisolek niisuguste õnnetuste puhul on suhteliselt nõrk kogu maailmas.

Probleem, kuidas kahjutuks teha meres viibivat õli, on veel lahendamata, kuigi õlifirma Phillips on lubanud "viimase tilga" õli merest välja imeda. Praegu on õlivõõnd u. 80 km pikk ja 50 km lai. Pikapeale selgub, kui palju on merevette jooksnud õli kahjustanud Põhjamere ekoloogiat.

• Mis juhtus

PRAHAS UUSI VANGISTAMISI

Viimastel päevadel on Prahas vangistatud vähemalt kuus Charta 77-le ligidalseisvat dissidenti. Mõned neist kuuluvad põrandaalusesse gruppi, mis on organiseeritud nn. tunnustamata maalijatest ja helilõojatest. Üks neist on olnud varem arreteeritud seoses protsessiga ühe pop-grupi vastu.

Arvatakse, et vangistamised on osaliselt toimunud ettevaatusabinõuna 1. mai pühitsemise puhul.

URAANILAEV KADUS - ARVATAVASTI IISRAELI

Aastal 1968 kadus teel Antwerpenist Genuasse laev, mille lastiks oli 200 tonni uraanimaaki. Laev ilmus hiljem välja, oli aga muutnud oma nime, lippu ja meeskonda.

Laeva kadumine sai avalikuks alles hiljuti. Arvatakse, et uraanilast jõudis Iisraeli. Vastavad ametivõimud Iisraelis väidavad, et nad pole sellest müstiliisest uraanimaagi kadumisest midagi kuulnud.

ÕLIFIRMAD: "CARTER LIIGA PESSIMIST"

Õlifirmade poolt finantseeritud uurimisinstituudid USA-s väidavad, et president Carter ja CIA raport vaatlevad maailma õlisituatsiooni liiga pessimistlikult. Nad ei usu ka, et N. Liidu õlivarud võiksid mõne aasta pärast lõppeda, nagu väidab CIA.

LÄÄNE PARTEID EI KUULA SÕNA

Prahas toimus hiljuti kompartelde nõupidamine ajakirja Rahu ja sotsialismi probleemid ümberorganiseerimise kohta. Moskva tahtis kasutada juhust ja suruda läbi resolutsiooni, mis mõistaks hukka "inimõiguste rikkumise läänes". Rida Lääne-Euroopa komparteisid, eriti Itaalia, Prantsuse ja Hispaania parteid (ka rootsi vkp) nõudsid, et resolutsioonis peaks juttu olema ka vastavatest probleemidest idas.

Seoses ajakirjaga nõuti suuremat sõnavabadust ja õigust, avaldada eri vaatekohti. Tshehhi parteiideoloogi Bilak väitis, et sisemisi vastuolusid ei tohiks väljaspoole näidata. Moskva ja Tshehhoslovakkia seisukohad jäid vähemusse.

• Teised lehed

USALDUS ROOTSI EESTLASTE VASTU

Erilist usaldust rootsi eestlaskonna vastu avaldab ühenduses Ülemaailmsete Eesti Päevade määramisega Stockholmi 1980 Toronto leht Vaba Eestlane:

Peakomitee ja eritoimkondade juhtide koosseisust võib järeldada, et Rootsi eestlaskond on valinud suurpidustuste läbiviimiseks teguvõimsad ja energilised isikud, kes on Rootsi eestlaskonna elus silmapaistvat osa etendanud.

Kaasa on tõmmatud nii vanemaid kui nooremaid tegelasi, mis tagab pidustuste vitaalsuse ning loob pidustuste juhtkonnas vajaliku tasakaalu. Eriti rõõmustavaks uudiseks on meie moodsa naisvõimlemise isa ja paljude suurlavastuste organiseerija Ernst Idla kaasalöömine pidustustel Valguspeo ja võimlemisettekannete organiseerijana ja juhina.

Stockholm oma paljude hallidega ja vabaõhuväljakutega peaks looma kõik soodsad eeldused pidustuste selliste suurte ja rahvarohkete eriürituste nagu valguspeo, laulupeo ja rahvapeo korraldamiseks ning samuti leidub seal külluses lokaale väiksemateks kokkutulekuteks. . .

Kanada eestlaskonnas valitseb suur usk ja usaldus Rootsi eestlaskonna organiseerimise võimetesse meie rahvuslike suurpidustuste korraldamisel. See üksmeel ja tegutsemistahe, mis väljendus Rootsi eesti organisatsioonide esindajate koosolekul Ülemaailmsete Eesti Päevade organite moodustamisel, peaks üle kanduma ka siinsele mandrile ning panema siin liikuma suured jõud 1980 suurpidustuste ettevalmistamiseks.

O. Puhm Kanada praost

TORONTO (VE) – Kanada praostkonna sinodil täideti Montreali õpetaja Karl Raudsepa piiskopiks valimisega vakantseks jäänud EELK Kanada praostkonna praosti koht.

Praostiks valiti vahepeal kohuseid täitnud abipraost Oskar Puhm, kes kuulub ka kirikuvalitsusse assessorina.

Tema aruandes rõhutati, et Kanada praostkond on EELK tugevaim.

Praostkonna sinodist võttis osa ka uus piiskop Karl Raudsepp, kes avaldas tänu koguduste poolt temale õnnistamistalituseks Stockholmi kokku pandud sõiduraha eest.

Kõne all oli eesti kiriku ingliskeelne töö, mis osutub vajalikuks segaabielude suure arvu tõttu.

Hääleta värvus-TV Soomest

HELSINGI (EPL) – Eestlased võivad nüüd näha soomlaste televisioonisaateid nii mustvalges kui värvis. Selgunud on aga viimases osas üks viga: pilt tuleb sisse aga mitte hääl.

Tavalisest mustvalge-TV antennist, mis ju niikuinii on paljudel saadete vastuvõtmiseks üle Soome lahe spetsiaalselt muretsetud, ei piisa. Vaja on heli vastuvõtmiseks antennide muutmist, kui soovitakse jälgida Helsingit värvus-TV-saateis.

Tallinnas on aautud tootma vastavaid antennilisandeid.

San Franciscos USA-s suri 29 märtsil Edgar Adamson, VR II/5, sünd. 11 juunil 1900 Nõo vallas.

Crystal Lakes Illinoise osariigis suri 2 aprillil Marie Samarüütel, sünd 31 mail 1891 Ruusmäel.

Edukas eesti sihtkapital

TORONTO (VE) – Eesti Sihtkapital Kanadas on kogunud juba 40.000 dollariline (160.000 krooni) kapitali, nagu selgus kapitali peakoosolekul esimehe Hans Lupi ettekandest.

Sihtkapitali eesmärgiks on kaasa aidata eestlaste majanduslike ressursside koondmisele ja soovi korral nende suunamiseks eesti rahvusliku pärandi säilitamiseks ja viljelemiseks.

Sihtkapital on nüüd kolme aastane. Senini on annetajaid olnud 150. Suurim annetaja oli alanduseriteadlane Haavaniit Owen Soundist, kelle panus ulatub 16.500 dollarile.

Hans Lupp valiti esimeheks tagasi ja juhatusliikmeteks Kajus Meipoom ja Harald Teder. Juhatusse kuuluvad eelmiste valimiste volitusega veel laekur. Mäeste ja liikmed Ernesaks ning Andres Taul.

• Siit & seal

Maie Milk, end. lendurleitnandi Remi Milki ja tema abikaasa Helga, n-na Link, tütar, abiellus Västerhaninge kirikus Bengt Asplundiga.

---

†

Kallist abikaasat

Hans Laks'i

Sünd. 6/10 1886 Viljandis
Surn. 27/4 1977 Stockholmis

mälestab sügavas leinas

VALLY

Matusetalitus toimub neljapäeval, 12. mail kell 13.30 Råcksta krematooriumi suures kabelis.

---

†

Armas abikaasa, isa ja vanaisa

Elmar Kalmus
(Bachson)

Sünd. 3/6 1908 Pärnus
Surn. 30/4 1977 Fåglavikis

Mälestavad sügavas leinas

HILJA
ANNE ja KJELL
MAIE
LAPSELAPSED

Matusetalitus toimub vaikselt.

---

†

Armast Metsakodu sõpra

Elmar Kalmus't

mälestavad tänutundes

METSAKODU SÕPRADE RING
EESTI SKAUDIJUHTIDE KOGU ROOTSIS

---

†

Armast vöörasema

Anna Remmel'it

Sünd. 18/10 1892
Surn. 26/4 1977

mälestavad kurbuses

OSKAR ja MARTA
perekondadega USA-s
ADOLF
perekonnga Rootsis

Puhka rahus kodumaa mullas!

---

†

Armast unustamata tütart ja õde

Sirje Köiv'i

Sünd. 23/4 1943 Haapsalus
Surn. 28/4 1977 Jönköpingis

mälestavad sügavas leinas

PAPA ja MAMMA
VIIVI
ELMO ja ING-MARI
JEANETTE ja SANDRA

---

†

Armast abikaasat ja isa

Civ.ökonoom
End.saatkonna nõunik

Valter Kotsar'it

Sünd. 10/4 1903 Tartus
Surn. 29/4 1977 Uppsalas

mälestavad sügavas leinas

KERTTU
GUSTAV

Matusetalitus toimub neljapäeval, 12. mail kell 13.00 S:t Mikaeli kirikus Uppsalas.

---

†

Armast unustamata abikaasat ja ema

Marjatta Kolk'i

Sünd. 18/8 1908
Surn. 28/4 1977

mälestavad sügavas leinas

HELMUT
MAILA
TÕNIS
TOOMAS ja RAUNI
HILLEVI ja LENNART

Matusetalitus toimub kolmapäeval, 11. mail kell 15.00 Täby kirikus.

---

†

Kallist lahkunud

Marjatta Kolk'i

mälestavad kurbuses ja leinas

SELMA ja ILMAR AULE
MARET ja OLAF AULE
ALIDE ja VALTER EVER
INGEBORG ja KARL FEIERBACH
ELSBETH FELDMANN
MEERI ja ALFRED KASK
MAGDA ja TÕNIS KINT
PEETER LAUSSEN
ROMAN MÖLDER
ELLA ja LEO OSTRAT
VALDEKO PRATKA
ANNA ja JÜRI PÕRU
VICTORIA ja IMANT SIEMER
AINO ja HARALD TRUUPERE

Puhka rahus armas Marjatta!

---

†

Kauaaegset sõpra

Marjatta Kolk'i

mälestavad sügavas kurbuses

ERIKA ADAMS
LILLI TEKKEL
ANN-MARIA TARVIAINEN
HILLE ja BENNO USTAV

Stockholmi (m)...

Alg. lk. 1

kes oleks julgenud puudutada põhiliste demokraatlike vabaduste ja inimõiguste rikkumist, mis leiab aset ainult 300 kilomeetri kaugusel N. Liidu poolt okupeeritud Balti riikides. Viis miljonit eestlast, lätlast ja leedulast teisel pool Läänemerd loodavad, et kodanlik valitsus võtab need küsimused üles Belgradi järelkonverentsil ja et Rootsi, nii nagu ta seda tegi Tshiili puhul, esitaks UNO inimõiguste komisjonis resolutsiooni, milles inimõiguste rikkumine Baltikumis leiab hukkamõistmist.

Siirdudes tunnustuse andmise küsimuse juurde, kasutas ettepanekute kaitsja omaaegse riigipäevaliikme, hiljem välisminister Östen Undéni Balti riikidele positiivset sõnavõttu riigipäeval 16. augustil 1940. Ta märkis, et see ei takistanud sama Östen Undéni koos oma sotsiaaldemokraatlike parteikaaslastega peale surumast nii 1940 aastal N. Liidu annektsioonile tunnustuse andmist kui ka 1946 aastal 146 baltlase väljaandmist.

Ants Kippar rõhutas, et ta ei saa nõustuda liidu juhatuse argumendiga, nagu oleks tunnustuse andmise tühistamine võimatu selle tõttu, et Rootsi ei ole ühtegi tunnustamist tagasi võtnud. Kui on tehtud välispoliitiliselt viga, siis pole kunagi liiga hilja seda parandada. Ta esitas küsimuse, et kas tahab Rootsi tõesti kuuluda nende väheste läänedemokraatiate hulka, kes jatkuvalt hoiavad kinni Stalini ja Hitleri vahetuskaubast aastast 1939? Ka ei pea paika väide, et annektsiooni tunnustuse tühistamisel tuleb anda tunnustus ühele uuele rezhiimile. Kui Rootsi võtab tagasi oma tunnustuse sovjeti okupatsioonivõimule, tunnustatakse automaatselt Eesti, Läti ja Leedu ennesõjaaegsed seaduslikud demokraatlikud rezhiimid.

Selline on tegelik olukord Balti riikide rahvusvahelise staatusega USA-s, Kanadas, Inglismaal, Prantsusmaal, Norras, Taanis jne. Nii toimus ka Austraalias, kus kodanlik valitsus peale valimisvõitu detsembris 1975 tühistas eelmise sotsiaaldemokraatliku valitsuse poolt N. Liidule de jure antud tunnustuse.

Ants Kippar lõpetas oma sõnavõtu üleskutsega, et rootsi konservatiivsed parteisõbrad hakkaksid tegutsema nende 5 miljoni inimese vabastamiseks, kes Lääne-Euroopa kõige rangemalt suletud piirkonnas seisavad kultuurilise ja rahvusliku hävimise ohus.

Eesti esindajaist võttis veel sõna nooremasse generatsiooni kuuluv Peeter Luksep, kes oma hästi formuleeritud sõnavõtu alguses avaldas headmeelt selle üle, et Rootsis on viimasel ajal tõusnud huvi Ida-Euroopa sündmuste vastu. Edasi kriipsutas sõnavõtja alla seda tohutut võõrast survet, mis pikemat aega on kestnud Rootsi vahetus läheduses, mis aga rootsi avalikule arvamusele on olnud palju kaugemal kui sündmused Vietnamis ja Lõuna-Aafrikas.

Liidu juhatus märgib oma seisukohas ettepanekute kohta, et Balti küsimuse ülestõstmine UNO-s võib raskendada Rootsi muid aktsioone seal. Kuid millised on need aktsioonid peale selliste, mis taotlevad teatavates küsimustes maailma avaliku arvamise äratamist? Kas ei ole Balti küsimus üks neist, millele tuleb maailma tähelepanu pöörata?

Mis puutub Belgradi järelkonverentsi, siis lasub Rootsil kui Balti riikide neutraalsel naabril kohustus inimõiguste rikkumise küsimuse ülesvõtmiseks Eestis, Lätis ja Leedus.

Peale Rootsi on ainult Soomes, Shveits ja Uus-Meremaa annud tunnustuse ebaseaduslikule inkorporeerimisele. Seda ei ole teinud teised neutraalsed nagu Austria, Iiri jt. Vaatamata sellele on kõigil neil riikidel N. Liiduga normaalsed suhted.

Peeter Luksep märkis oma sõnavõttu lõpetades, et ta on üleskasvanud Rootsis sellele maale omases vabaduses ja demokraatia. Samavanused kaasmaalased kodumaal ei ole kogu oma eluajal saanud kasutada kultuurilist vabadust, poliitilist demokraatiat ega rahvuslikku enesemääramise õigust. Ons siis palju nõutud, kui meie soovime, et Rootsi valitsus näitaks oma kompromissideta hoiakut väikerahvaste enesemääramise õiguse ja demokraatliku korra kaitsmisel? Pikas perspektiivis ei ole küsimus ainult Balti riikides, vaid demokraatia püsimises ja kõikide väikerahvaste enesemääramise õiguses.

Järgneval hääletusel võeti mõlemad ettepanekud nähtava enamusega vastu. Esimese ettepaneku kohaselt taotleb Moderata Samlingspartei Balti riikide N. Liitu inkorporeerimisele 1940 Rootsi tunnustuse andmise tühistamist. Sama ettepaneku kohaselt taotleb partei Balti küsimuse ülesvõtmist UNO-s resolutsiooni näol, mis tunnustab eestlaste, lätlaste ja leedulaste enesemääramise õigust: kuulutab kehtetuks praeguse okupatsioonirezhiimi Eestis, Lätis ja Leedus: tagab kõigi nõukogude sõjajõudude väljaviimise Eestist, Lätist ja Leedust: kehtestab Eesti, Läti ja Leedu territooriumil UNO ajutise halduse ja saadab sinna UNO väeüksused ning viib UNO kontrolli all läbi vabad valimised Eestis, Lätis ja Leedus.

Teise ettepaneku kohaselt tuleb parteil valitsuserakonnana teha kõik selleks, et Rootsi aitaks igati kaasa inimõiguste taastamisele Eestis, Lätis ja Leedus. Parteil tuleb taotleda Rootsi valitsuse kaudu Baltikumis toimuva inimõiguste rikkumise küsimuse ülesvõtmist Belgradi järelkonverentsil. Parteil tuleb mõjutada Rootsi valitsust võtma Balti poliitiliste vangide koheseks vabastamiseks ühendus N. Liiduga.

---

†

Minu armas abikaasa, meie kallis ema ja vanaema

Agate Helene Hermann

Sünd. 29/12 1905 Paides
Surn. 3/5 1977 Uppsalas

Mälestavad sügavas leinas

PAUL

ENN

EHA ja KALLE

LAPSELAPSED
HELLE, VELLO, KALEV

SUGULASED EESTIS

Matusetalitus toimub Vaksala kirikus reedel, 13. mail kl. 13.

†

Armast ja head seltsi liiget

Anita Tannberg'i

(Vaikla-Hilster-van Dael)

Sünd. 12/2 1921 Rakveres
Surn. 5/4 1977 Bredas, Hollandis

leinab

EESTI SELTS HOLLANDIS

Kalli...

Alg. lk. 1

muukides" üksikosadesse ja neile uudset ilmet andes jämeda/peene materjali kontrastidega. Selline töötamisviis annab vabale fantaasiale otse piiramata väljendusvõimaluse.

Kontrastiks eelnenule leiame näituselt mõned eksponaadid, mis viitavad traditsioonilisse kodukäsitöö valdkonda. Kasutades vanu muuseumidesse talletatud mustreid, esitatakse need rangelt silmas pidades, et kasutatud eeskujule tüüpilised sugemed materjali, värvivaliku, mustri proportsioonide suhtes säiluksid. Pearõhk on toonitada ja esile tõsta üksikute maakondade eriilmet.

Kalli Klementilt on näitusel 6 väljapanekut, enamik sujuvates, lüüriliselt pehmetes värvitoonides.

Loodame noorelt rakenduskunstnikult head panust eesti käsitöö rikastamisel.

MARET AULE

Helenas Montana osariigis suri 11. aprillil Aleksander Orro, sünd. 3 märtsil 1888 valgas.

Greewichis, Ct. USA-s suri 15. aprillil August Priks, sünd. 10. märtsil 1892 Pajusil.

• Kohalik elu

BORÅS

Teater

Göteborgi Eesti Seltsi näitering esitab Boråsis esietendusena Hugo Raudsepa vaimuka komöödia "Vedelvorst" Engelbrekti kooli aulas laupäeval, 14 mail kl. 19. Pääsmete müük kohapeal üks tund enne algust.

Raudsepa "Vedelvorst" on üks tema parimaid töid, põnev, humoorikas ja lõbus. Loodame, et Boråsi eestlaskonna huvi teatri vastu on endiselt tugev. Kõik on teretulnud.

BORÅS

Emadepäev

Boråsi Eesti Seltsi traditsiooniline emadepäev toimub pühapäeval, 15. mail kl. 15 Caroli koguduse maja Maria saalis. Kavas avasõna BES esimehelt Erald Artilt. Pärnu lipkonna noored esinevad laulu ja luuleg, ühislaul "Ema süda", emadepäeva ettekanne ja luulet pr. Sagritsalt, Boråsi laulutrupp esineb Joh. Römmeli juhatusel, lauluettekannetega esinevad proua Saar ja Prenta, lõppsõna.

Sissepääs vaba. Kohvilaud kõikidele. Loterii paljude võitudega. Ootame rohkearvulist osavõttu.

BORÅS

Eelteade

Lääne-Rootsi eestlaste 33. suvepäev toimub pühapäeval, 19. juunil kl. 13 Ramnaslättenis. Täiendavalt hiljem.

LUND

Õppeaasta lõpp

Pühapäeval, 15 mail kl. 15 tähistavad Lundi Kloostri kiriku koguduse majas, Trollebergsv. 43 Lundi täienduskool ja mänguring õppeaasta lõppu ja emadepäeva koos järjekordse täienduskooli lõpetajate lennuga.

Kavas täienduskooli ja mänguringi õpilaste ja Lund-Malmö skautlike noorte ettekandeid ja austusavaldusi emadele.

Ettekande osale järgneb loterii ja koosviibimine kohvilauas. Sissepääs täiskasvanuile 5:-. Kohvilauast osavõtt lisamaksuna 6:-. Õpilastele kohvilaud tasuta. Lastele väljaspoolt kohvilaud 6:-.

STOCKHOLM

Koguduse emadepäev

EELK Stockholmi peapiiskopliku koguduse emadepäeva pühitsemine toimub pühapäeval, 8. mail jumalateenistusega Jakobi kirikus kl. 14 ja sellele järgneva koosviibimisega Malmtorgsg. 5. Kaastegevad on lasteaia lapsed Erna Klemmeri juhatusel ja flöötist Liis Jaanivald.

• Kirik

EV. LUT. KIRIK

ALINGSÅS: Maakirikus emadep. jumalat. 14/5 kl. 15, öp. Vaga, orelil Ström, laululehed.

BORÅS: S:t Carolis taevaminemispüha jumalat. 19/5 kl. 15, öp. Vaga, orelil Holmgren, laululehed. Pärast jumalat. kog. majas kl. 16.30 täiskogu koosolek uue nõukogu valimiseks.

GÖTEBORG: Kristiines emadep. jumalat. 8/5 kl. 14, öp. Vaga, orelil Strömberg, laululehed. Pärast jumalat. koosv. kohvilauas Toomkiriku kog. majas Kyrkog. 28.

GÖTEBORG: S:t Paulis emadep. jumalat. 8/5 kl. 14, Kello, solist Peetso, orelil Johansson, laululehed. Pärast kohvilaud ja loterii kog. majas Stockholmsg. 14/16.

HALMSTAD: Olaus Petris taevaminemispüha jumalat. 15/5 kl. 14, öp. Vaga orelil Ström, laululehed.

HELSINGBORG: Slottshagi kirikus jumalat. 14/5 kl. 15, öp. Laantee ja dr. Allan Laur ning Lauri noored jumalasõna, usulise laulu ja muusikaga.

KOPENHAAGEN: Tauseni kirikus jumalat. 15/5 kl. 13, öp. Laantee ja Laur ning Lauri noored jumalasõna, usulise laulu ja muusikaga.

LANDSKRONA: Johanneses jumalat. 15/5 kl. 16, öp. Laantee ja Laur ning Lauri noored jumalasõna, usulise laulu ja muusikaga.

MALMÖ: Saksa kog. saalis koosv. kohvilauas 14/5 kl. 18, kõnelevad ja esitavad usulisi laule ja muusikat öp. Laantee ja dr. Laur ning Lauri noored.

NORRKÖPING: Matteuses emadepäeva jumalat. 8/5 kl. 14, öp. Lindström, orelil Piirimets, laulur.

STOCKHOLM: Peapiisk. kog., Jakobis emadep. jumalat. 8/5 kl. 14, kog. öp. orelil Kiisk, solist Liis Jaanivald flöödil, lasteaia lapsed, laululehed. Pärast koosv. kohvilauas Malmtorgsg. 5, laul lasteaia lastelt, kõne, reg. kantseleis tel. 21 32 77. 9/5 kl. 17 kog. naisringi koosolek Malmtorgsg. 5.

UPPSALA: Mikaelis emadep. jumalat 8/5 kl. 16, öp. Takkel, orelil Maripuu, solist Raiend, laululehed. Pärast kl, 17.30 kog. majas koosv. kohvilauas.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai Peakirik, 8/5 kl. 11 liturgia Jakobi kiriku kabelis, preester Suursööt.

SOOME ORTODOKSKIRIK

STOCKHOLM: Matteus Lillkyrka, 8/5 liturgia kl. 11, ülempr. Juhkam ja kantorid Wallén ja Mustonen.

VABAKIRIKUD

ALINGSÅS: KFUM, Östra Kyrkog. 8 B jumalat. 8/5 kl. 11, Milder, lauluettek.

ESKILSTUNA: Elimis, Haleniig. 2 jumalat. 8/5 kl. 11, Targama.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10 jumalat. 8/5 kl. 11, Kubja, Elsa Roos.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1 jumalat. 7/5 kl. 17 kog. tund, 8/5 kl. 17 kohal. vennad, koor ja solistid. 11/5 kl. 13 päevakoosolek, Verendel.

GÖTEBORG: KFUM, Parkg. 11 jumalat. 8/5 kl. 11, Kristuse surma mälest., Nyman. Piibli- ja palvet. 7/5 kl. 15 ja 11/5 kl. 13.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26 jumalat. 8/5 kl. 13, Vaim jt.

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Bråvallag. 11, koosv. pensionäridele 7/5 kl. 15, laule, film ja kohvilaud. 8/5 kl. 11 pühapäevakooli kevadpidu ja emadepäev, laule ja muusikat lastelt. kohvilaud. 10/5 kl. 19 kooriharjutus.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37 jumalat. 8/5 kl. 14, Loogna.

Eesti tüdruk Toronto koolide malemeistriks

TORONTO (VE) — Koolivalitsuse ületorontolisel koolidevahelisel malemeistrivõistlusel algkooli kõrgastmele tuli 500 võistleja hulgas esikohale Swansea algkooli 8-nda klassi õpilane, 13-aastane Linda Halling. Võitja võttis hiljuti edukalt koos vennaga osa ka Kanada Maleliidu võistlustest.

Linda ja Eric Halling on juba varem oma maleoskusega tähelepanu äratanud. 1975. aastal tulid nad esikohale North Bays peetud võistlusel, kus nad jagasid parimatena algkoolide esinejaist kuni 14-aastaste klassis esikohta ja said 50-dollarilise auhinna.

Huvi on male vastu ka perekonna teistel liikmetel.

Eesti näitlejana tuntud Heino Halling on ise oma lastele juba varakult malemängu õpetanud ja nüüd kurdabki, et lapsed on juba palju tugevamad kui isa.

Huvi male vastu on peetud elavana ka koolis kus igal kolmapäeval on lõunaajal malemäng. Kuid lastel on ka mitu muud huvi, noor Eric oli tänavu üks parimaid oma kooli hokimeeskonnas, saades trofeesid, on Kalevi skautide liikmeskonnas ja vaimustatud laskespordist.

Linda aga võimleb Tiiduse tüdrukute hulgas ja kuulub "Põhjala Tütarde" lipkonda. Ta lõpetab tänavu kaks algkooli, nii kanada kui ka eesti koolid ja alustab õpinguid keskkoolis.

Kotsar...

Alg. lk. 1

saada. Talle teostati surma eelpäeval raske operatsioon.

Valter Kotsar sündis 10. aprillil 1903 Tartus. Eesti Vabariigi välisteenistuses on ta olnud Prantsusmaal, N. Liidus (Leningradis viitsekonsul-sekretär) ja Soomes (saatkonnasekretär-konsul).

Keskasutuses on ta teeninud ka välisministeeriumi esimese sekretärina. Paguluses on ta energiliselt kaasa löönud tegevuses Eesti vabaduse huvides.

Noorte nädal Metsakodus

Noorte aasta raamis korraldakse Metsakodus, 19 — 23 juunil, eesti noorte nädal. Kava on koostatud nii, et eesti noorte organisatsioonide esindajad tutvustavad oma tegevust.

Kutsutud on järgmised tegevusalad: skaudid, üliõpilased, sport, rahvatantsijad, kirik ning poliitilised organisatsioonid. Igal organisatsioonil on käsutuses umbes 4 tundi päevas. Ülejäänud osa päevast on jäetud vabategevusele nagu pallimängud, sport, laskesport, rahvatants jne. Õhtuti: saun, lõke ja tants.

Kanadast tuleb Metsakoduse külla rahvatantsurühm "Kungla" Torontost. (Neile on varutud neljapäev 23 juuni). Toitlustamisküsimus selgub hiljem. Kui leidub küllaldaselt soovijaid, korraldakse ühissöök, kus eri toimkonnad kaasa aitavad.

Majutus korraldakse majades, nii palju kui kohti jatkub. Stockholmist korraldakse bussireis kui leidub küllaldaselt soovijaid. Seepärast on osavõtjail tarvilik etteregistreerimine ja tee seda kohe! Samaaegselt tasudes registreerimismaksu 50:— postzhiiro 91 41 63 — 1 nimega Peeter Jensen.

24 — 26 juunil toimub Metsakodus suviharjapidu kuhu kõik noorte nädala osavõtjad on teretulnud.

Informatsioone saab: Tanel Moora 08/710 29 03 või Georg Metsalo 08/715 58 46

Hiinlane tüdinenud poliitkampaaniast

Hiina valitsus on kuulutanud, et kampaania nelja nn. radikaali vastu on sel aastal hiina rahva peaülesandeks. Aga rahvas on hakanud kampaaniast väsima. Loodetakse koguni, et see jääks viimseks poliitiliseks kampaaniaks üldse.

Esimeste kampaaniakuude vaimustus on muutunud ükskõiksuseks. Viha õhutamine radikaalide vastu jätab massid ükskõikseks. Hiinlased on muutunud küüniliseks igasuguste kampaaniate suhtes, mis kogu aeg rõhutavad poliitiliste tendentside väärust.

Soovitakse rahu ja ollakse huvitatud tulevikust ning võimude poolt lubatud kõrgemast elustandardist. Eriti murelikud on valitsusvõimud rahutuse tõttu tööstustööliste hulgas. Mitmel pool (eriti Shanghais) on esinenud streike, nõutakse palkade tõstmist ja poliitilise aktiivsuse vähendamist. Viimane kipub neelama tööliste kogu vaba aega.

Ametlikult on tunnustatud, et riik seisvat raskete probleemide ees. See on juba iseendast huvitav: Varem pole ametlikus propagandas iialgi räägitud probleemidest või kriisidest.

Rahvas on avalikult austanud Chou En-lai mälestust. Teda on alati peetud reaalpoliitilise suuna esindajaks Hiinas, vastandina Mao teoretiseerimisele. Üldiselt on Mao kultus pärast tema surma kiiresti hakanud vähenema. Tema kirjadest ja artiklitest otsitakse nüüd tsitaate, milles ta pooldab reaalpoliitilisi lahendusi probleemidele.

Välismaised vaatlejad räägivad koguni protsessist, milles on teatud rööbiklust stalinismi likvideerimisega Venemaal. Igal juhul on Hiina astumas uude poliitilisse ajajärku.

Sõjad arengumail ja rahu Euroopas

Stockholmis asuva Rahvusvahelise Rahu-uurimise Instituudi (SIPRI) juhataja Frank Barnaby väidab, et peamiselt arengumaades peetud sõdades on pärast aastat 1945 saanud surma sama palju inimesi kui Teises maailmasõjas.

Sõjad toimuvad Euroopast väljaspool. Sellepärast tekib Euroopas petlik julgeoleku ja rahu meeleolu. Konfliktid võivad aga laieneda ja puudutada ka Euroopat, eriti kui suurvõimud segatakse võitlustesse.

Sõdade tekkimises on suur osa rahvusvahelisel relvadekaubitsemisel. Kuni aastani 1975 müüsid USA ja N. Liit kumbki kolmandiku maailmaturu relvadest, Inglismaa ja Prantsusmaa kumbki u. 10%. Viimastel aastatel on USA tähtsus relvakaubanduses tõusnud, see ulatub pooleni kogumüügist, N. Liidu osa on vähenenud 20%-le.

USA ja N. Liidu relvademüügi taga on ka poliitilise võimu taotlemise siht. Inglismaa ja Prantsusmaa müüvad välisvaluuta saamise sihiga. Riik, kes müüb suuremal arvul relvi, saab oma relvad kätte odavamalt.

Kummalgi suurvõimul on oma liitlased, kes moodustavad ta poliitilised ja strateegilised tugipunktid maailmas. USA kindlasteks, kes tugevasti relvadega varustatud, on näiteks Iraan, Brasiilia ja Lõuna-Korea. N. Liidu liitlased on Iraak, Süüria ja Kuuba, hiljuti olid selleks ka Egiptus ja India.

Oktoobrisõda Lähis-Idas näitas, et moodne sõda neelab kohutaval määral relvi. Iga 40 minuti jooksul hävines lennuk, iga 9 minuti jooksul tank, iga päeva jooksul laev. Relvadeostjad on ikka enam olenevad relvade müüjast. Ainult suurvõim suudab sõja puhul varustada oma klienti relvadega.

President Carter katsub pidurdada relvademüüki USA-st. Ei ole aga teada, kas ta suudab oma kavatsusi läbi viia.

Sport

Parim koolisportlane USA-s

Ameerika ülemaaline spordiajakiri "Coach & Athlete Magazine" on valinud keskkoolide tänavuse õppeaja väljapaistvamaks sportlaseks Long Islandil eluneva Rudolf Rätsepa. Ta saab sellekohase auhinna ning ühtlasi kantakse tema nimi koos spordisaavutuste äramärkimisega aastaraamatusse "High school Athletics Yearbook".

Rudolf Rätsep on spordi alal tegutsenud juba pikka aega ning om saavutanud silmapaistvaid võite suvel purjespordi võistlustel ning talvel suusatamises. Purjespordis Long Islandi jahtklubi Devoni jt. võistlustel on ta peagu alati tulnud esimesele kohale. Jahtklubi tahvlil seisab Rudolf Rätsepa nimi esimesel kohal igas klassis.

Eesti käsipallurid New Yorgis

New Yorgi käsipallimeeskonnas New York volley Ball Club mängib ka meie noori käsipallureid, nimelt Henno Tarikas, Toomas Kilm, Marcus Abel ja Karl Skonberg. Klubi mänedzheriks on käsipallisportlane ja tööstur Jako Abel, kelle juhtimisel on meeskond saavutanud kõrge taseme. Klubi mängijate koguarv on 27 sportlast, missugesest koosseisust valitakse võistluste puhul meeskond.

Klubi tuli 2. apr. USVB Ass-ni I piirkonna suurturniiril põhja-ida piirkonna meistriks. Võistles piirkondades võitnud 8 meeskonda.

Eesti mees!

Tahad Sa osta pool villat ja jagada seda terve naisega? Nooruslik, akadeemilise elukutsega 50.a. naine ootab Sinult vastust.

Vast. "100.000" EPL, Box 667, 101 29 Stockholm 1.

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

• Mis juhtus

DALAI LAAMA ON "TERETULNUD"

Hiina uudistebüroo teatab, et Dalai Laama olevat teretulnud tagasi Tiibetisse. Tingimuseks on siiski, et Dalai Lama "asuks rahvaga samale rindele".

Dalai Lama maapaos viibimine raskendab Hiina-India lähemate suhete sõlmimist. Sellepärast näeksid Hiina valitsusringkonnad meeleldi, et Dalai Lama tuleks tagasi Tiibetisse.

STALIN KAVATSES RÜNNAKUT

Tshehhoslovakkiast väljapääsenud kõrgem ametnik Karel Kaplan on saanud kaasa tuua dokumente, millest selguvad Stalini välispoliitilised plaanid. 1952 on Stalin andnud käsu, et N. Liidu ja satelliitriikide strateegia korraldataks ümber kaitsest rünnakule, et olla valmis invasiooniks läände. Umbes samal ajal toimus Ida-Korea sõda.

SADAT KUNDAB KREMLI POLIITIKAT

Egiptuse president Sadat pidas 1. mail kahetunnilise kõne Aleksandrias, milles ta ründas N. Liidu poliitikat Aafrikas. Sadat ütles end kartvat, et venesõbralikud jõud pärast võimalikku Zaire vallutamist võivad rünnata Sudaani — ja sellega seoses Nilluse jõe allikaid, mis on elulise tähtsusega Egiptusele.

Sadat süüdistas venelasi ka selles, et nad oktoobrisõja ajal ei andnud egiptlastele küllaldaselt relvi ja relvade tagavaraosi.

IDASAKSLASED ZAIREST VÄLJA

Zaire katkestas esmaspäeval diplomaatlikud suhted Ida-Saksamaaga ja nõudis 48 tunni jooksul sakslaste eemaldamist. Mobutu süüdistab idasakslasi relvade ja laskemoona saatmises Zairesse tunginud vägedele — millised nimetavad end vabadusliikumiseks.

Kaks näidendit tegevuskavas

Stockholmi Eesti Teater pidas kolmapäeval oma aastapeakoosolekut. Tegevus- ja kassaaruanne kinnitati. Järgmisel hooajal on teatril kavas lavastada kaks näidendit.

Sügishooajal esitatakse Agnes Lepp-Kaasiku näidend "Lahutus" autori lavastusel. Kevadhooajal lavastab näidendi (mille tiitel pole veel päriselt selgunud) Lensi Römmer.

Algkooli kevadpidu Göteborgis

Göteborgi Eesti Algkooli traditsiooniline kevadpidu-emadepäev toimub pühapäeval, 15. mail algusega kell 15.00 Vanalinna rahvamajas (Gamlestads Medborgarhus).

Päevakohase sõnavõtuga esineb Abel Milder, kes peab ka palvuse. Selle järel toimub emade austamine emade hümniga "Uks paigake siin ilmas on" ja lillede andmisega algkooli tüdrukute poolt.

Kava järgneb siis õpilaste ettekannetega sõnalis-muusikalisel alal. Näidendiks on seekord Oskar Lutsu klassikaline "Kapsapea". Näitlejaiks on 5. ja 6. kl. õpilased.

Kooli peo programmi üldisemas mõttes kuulub ka — nagu tavaliselt — võrratu einelaud, loterii ja tombola. Loterii peavõiduks on kunstnik Lembit Nõmmeotsa õlimaal.

Fantoom

Televisiooniprogramm

TV Lördag

LÖRDAG 7 MAJ
TELEVISION 1

Lördagsmorgon:
9.00—9.25 Till häst: Galopp.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
9.30 Tapahtumia. Aktuelli för finskspråkiga.
10.00—11.35 Elokuva: Sven Tuuva. Långfilm: Sven Dufva. Finländsk långfilm från 1958 i regi av Edvin Laine. Väinö Linnas skakande och mustiga berättelse om bondpojken Sven Dufvas upplevelser under kriget1808—1809. I huvudrollen: Veikko Sinisalo.
Textat på svenska.
13.45—17.00 VM i badminton. Direktsändning från semifinalmatcherna samt finalen i mixed dubbel. Åke Brolin.
17.55 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Helgmålsbön. Från Olaus Petri kyrka i Örebro.
18.10 Aktuellt i veckan. Textat.
18.35 Fåkar, den isländska hästen.
19.00 Kulturstudio: Solsjenitsyn och opinionen. Den landsförvisade ryske nobelpristagaren Alexander Solsjenitsyn har blivit omstridd också hos oss efter en serie uppseendeväckande uttalanden om västvärldens feghet och förfall. Kan han fortfarande tas på allvar? Frågan diskuteras av författarna Melker Johnsson, Birgitta Trotzig och Bunny Ragnerstam, och Solsjenitsyn deltar själv via utdrag ur en BBC-intervju. Programledare: Göran Bengtson.
Repris från 18.9.76.
19.30 Klika digga ding gör i kväll "Plock i pop" ur popens historia. Och pop föder dans. . .
20.00 Harold Lloyd. Den amerikanske komikern som lyckas med konsten att: Uppfinna en pa..entmedicin som gör sjuka människor friska — eller tvärtom!
20.30 Aktuellt, väder, sport.
21.00—23.15 ca Melodifestival -77, — final. Direktsändning av finalen i Eurovision Song Contest från Wembley Conference Centre i London.

TELEVISION 2

16.25 Tackling. Jobba med jobbet. Repris.
17.00 Santiagos ark. Textat.
17.15 ca Österlens vildkaniner. Textat.
17.30 Gluggen — program för de 18.00 Lördags. Hej Lördags. Den sista biten av skolvägen är livsfarlig, för där kör bilarna för fort och mot rött ljus vid övergångsstället.
18.30 VI i 5:an. Frågetävling med elever ur åk 5. Programled: Berndt Friberg. Domare: Lennart Edberg. Göteborg.
19.15 Se Sverige och svenskarna. Människor, situationer och händelser filmade av amatörer från hela landet. Värd: Elisabeth af Geijerstam.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Nya made in Sweden. En skön stund med Georg Wadenius, gitarr, Wlodek Gulgowski, piano, Pekka Pohjola bas och Peter Sundell, trummor.
20.45 ca På vägen — turkisk novell av Yasar Kemal med målningar av konstnären Örjan Wickström. Berättelsen handlar om hetta, damm och kärlek. Den läses av Gösta Bredefeldt.
21.00 Svanen. Amerikansk långfilm från 1956. Handlingen utspelar sig i Ungern år 1908.
Filmen är en romantisk skidriling av prinsessan Alexandra som förälskar sig i den olntresserade kronprins Albert. Han börjar dock visa ett mycket större intresse när prinsessan blir kär i sin informator. Regi: Charles Vidor.
I rollerna: Grace Kelly, Alec Guiness, Louis Jourdan, Agnes Moorehead, Jessie Royce Landis.
Repris från 1972.
22.40 TV-nytt och väder.
22.45—23.10 Lördagsfarsen: Rhoda. 4. Inte dansar jag alls.

TV Söndag

SÖNDAG 8 MAJ
TELEVISION 1

Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
10.45 Talo torniondjokilaaksossa. En gård i Tornedalen. Textat på svenska.
11.10—11.40 Ajankohtainen asia. Aktuell debatt.
Endast på finska.
11.45—14.05 Invandrarnytt.
11.45 Nyheter på finska.
12.20 Nyheter på serbo-kroatiska.
12.55 Nyheter på turkiska.
13.30—14.05 Nyheter på grekiska.
17.00 Arvingarna. 16. Romantik i luften. Repris.
17.55 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Havets mysterier: Den ofantliga skattkammaren. Havet har varit gamla världens saltkälla och den nya världens olje- och näringskälla. Kan det också rädda en svältande värld om det utnyttjas rätt? Havet har också spelat en stor roll i litteraturen från Homeros till Hemingway.
19.00 Doktor i farten — engelsk komediserie.
I rollerna: Robert Nedwell, Geoffrey Davis, Ernset Clark.
19.30 Motormagasinet.
20.00 Ett landskap i England. 13. Maj 1934 och 6 maj 1935. En minnesvärd dag.
Sista delen.
20.50 Konstverk berättar: Arkitektur på frimärken. Om byggnader som motiv på frimärken och om nöjet att samla dessa konstverk i miniatyrformat berättar Roland Möllefors.
Repris från 12.1. 76.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 Söndagskväll. "Kristens resa" i sydda tavlor. Konstnärinnan Alva Fredwall har valt nål och trå som sitt uttrycksmedel när hon återger 1600-talsredikanten John Bunyans klassiska "Kristens resa" i bilder.
Repris från 3.10. 76.
21.40—22.05 Vårberättaren. Per Agne Erkelius med en nyskriven novell: Hopptornet.

TELEVISION 2

13.30 Stämning för er som följer Ta ton.
13.35 Ta ton! Spela gitarr och blockflöjt med Uffe och Clas.
13.55 Ishockey-VM: Direktsändning från match om tredje och fjärde pris. Lars-Gunnar Björklund och Roland Stoltz.
I pauserna direktsändning från badminton-VM i Malmö.
16.15 ca Badminton-VM i Malmö. Direktsändning från finalmatcherna.
16.55 Ishockey-VM: Direktsändning från de avslutande matcherna. Lars-Gunnar Björklund och Roland Stoltz.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Kasta bad — den finska bastuns uppgång och fall. Finlands bidrag vid årets Montreuxfestival.
20.30 Sportspegeln.
21.00 Dokument utifrån: Thailand — ett nytt Vietnam? Ett reportage som skildrar situationen i Thailand efter militärkuppen förra året. Den trevande demokratin krossades och oppositionen tystades. Samtidigt har det tio år gamla gerillakriget ökat i omfattning.
21.45 I nionde månaden. Kari Sylwan och Karin Thulin har bildat en fri dansgrupp som arbetat tillsammans i ca fem år. De har särskilt arbetat med psykologiskt-mänskliga konfliktsituationer.
I "I nionde månaden" tar de upp speciella problem och de känslokonflikter som en graviditet för med sig.
22.25—22.30 TV-nytt och väder.

TV Måndag

måndag 9 MAJ
TELEVISION 1

Skol-TV:
9.00—9.10 Switch on 29, åk 3.
9.20—9.40 I Australien, åk 6. 1. Destination Australien.
9.45—10.00 Så funkar grunkan. 5. Kylskåpet.
12.00—12.15 Kalle Kazoo och Co, åk 2—3. 3. Kalles söndag.
12.35 Om människosyn och människovård, åk 2—3, gymn. 2. Insändaren om långtidsvård.
13.10—13.30 Naturvetenskapligt magasin 11:4, åk 1—3, gymn.
13.35—13.50 The British isles. 2. Bradford.
16.30—17.00 Halvfem: Paraplymans berättelser.
17.55 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Jamie. 7. Rövare i ruckel.
18.30 Sveriges magasin, Skåne.
19.30 Hela kyrkan sjunger. Från Pingstkyrkan i Umeå. Programledare: Margit Borgström.
20.00 Fiskarna — dansk serie. 4. Saliga äro de som äro fattiga i anden.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 Sportnytt.
21.35—22.50 Vad som helst — till syres. . . En film av Eric M. Nilsson, inspelad 1976—77 i det Europa som för snart tio år sedan skakades av studentrevolten. Filmen utgår från några märkvärdiga, till synes oförståeliga böcker och bygger på fria, ibland t o m slumpmässiga associationer i bild, ljud och tankar.

TELEVISION 2

17.30 Mitt på jorden — mitt under solen Manuela — indianflicka från bergen.
19.00 Privet 2.
19.20—19.30 REGIONALA NYHETER. Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Cancer. 1. Den laglösa cellen.
Cancer är den kanske mest fruktade av alla moderna sjukdomar. Men var står cancerforskningen idag? Den huvudfrågan söker Göran Karlefors besvara i en serie om fem program om sjukdomen.
Serien börjar med berättelsen om hur en laglydig cell kan omvandlas till en fruktad cancercell. Professor Georg Klein på Karolinska institutet är en av världens främsta cancerforskare. Han berättar om hur cancer uppstår.
I programmet intervjuas också professor Bruce Ames, Berkeley universitetet i San Fransisco, uppfinnaren av Ames-testet, som relativt enkelt talar om vilka ämnen som är cancerframkallande. Göteborg.
20.50 Energikollapsen — polsk kortfilm om vad som händer när energin tar slut.
21.00 Känn ditt land.
3. En studiecirkel jobbar med sin hembygd. När kom de första människorna till Sverige? Varifrån kom de? Vad sysslade de med? Var bosatte de sig? Vilka spår har de lämnat efter sig?
Sänds textat 11/5.
21.30 Plötsligt såg jag världen som den var — pjäs av Bo Sköld.
Familjen Johansson består av en belåten man, hans hustru och dotter samt måg, fast någon är en mång "in spe". Den belåtne husfadern har jobbat sig upp från springschas till en storhökare med tre speceriaffärer.
Någon sätter en bok om världens sociala orättvisor i händerna på sin blivande svärfar och detta får konsekvenser för hela familjen. Den fattigdom han själv arbetat sig bort ifrån fanns kvar, plötsligt såg han världen som den var i dag. Regi: Rune Formare.
Medv.: Herr Jonsson — Ingvar Andersson, Fru Jonsson — Marianne Wallin, Annika, deras dotter — Kristel Brynskog, Magnus, tillfälligt måg — Clas-Göran Sölgård, Greta, en grannfru — Marianne Wesén, Kommunalrådet — Göte Fyhring. Malmö.
22.25—22.30 TV-nytt och väder.

TV Tisdag

TISDAG 10 MAJ
TELEVISION 1

Skol-TV:
9.00—9.20 Sverige i närbild, åk 4. 6. Vem vill bo i Rajstrand?
10.00—10.10 Switch on 29, åk 3.
10.15—10.30 Så funkar grunkan, åk 2—3. 5. Kylskåpet.
10.35—10.55 Port of secrets, åk 9. 4. Through the looking-glass.
12.20—12.40 Havet, åk 8. 1. Kalorier ur havet.
12.45 Sniffare, åk 4—6.
13.10—13.30 Mer om film och TV, åk 8. 1. Om hjältar. . .
13.35—13.55 Jeunes francais d'aujourd'hui, åk 9, åk 1—3, gymn.
16.30—17.00 Halvfem: Båten — besök ombord på en färja.
Lolek och Bolek.
17.55 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Ventilen.
18.30 Sveriges magasin, Skåne.
19.30 Multinationella företag. 2. Brasilianska sedvänjor gagnar välfärds-Sverige.
20.00 Svängom. Underhållning från Stöde med Sonja Lindgren, Jan-Eric Wiik, Elias Jonsson och Claes Öberg. Husband: Nils-Emils. Programledare: Henning Lundström. Sundsvall.
20.30 Kust och hav. Svensk havsforskning har stagnerat! Vi riskerar att bli efter när det gäller att utnyttja havet och det kan bli avgörande för vår framtid.
Medv. Svenska havsforskare samt prof. Gustav Ahrenius, en gång medlem i den berömda Albatross-expeditionen, nu prof. vid Scripps Institution of Oceanography i Californien.
Sänds även 14.5 kl. 19.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 Sportnytt.
21.35—23.10 Drömmarnas gränd Fransk-italiensk långfilm från 1956—1957. En dramatisk komedi från en föga elegant del av Paris' utkanter. Kompisarna Juju och Artisten får undre världens "Don Juan" på halsen och gömmer honom i Artistens källare. De båda kompisarnas solidaritet och gästfrihet sätts på hårda prov. Regi: René Clair. Tidigare sänd 30.3. 1965.

TELEVISION 2

17.30—18.00 Mitt på jorden — mitt under solen Pedro — skoputsarpojke i staden Quito.
19.20—19.30 Regionala nyheter. Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 De fattiga och de rika. 5. "Gammal kärlek, nya problem".
20.50 Anslagstavlan.
21.00 Den stora kolgruvestrejken. I kolgruvan Kellingley i Yorkshire, England, utbröt 1974 en omfattande strejk som på nytt belyste de engelska kolgruvearbetarnas traditionella arbetsmiljö och levnadsvillkor.
I regel har yrket gått i arv från far till son, men det blir allt svårare att rekrytera arbetskraft. Mekaniseringen av gruvarbetare har inte förbättrat villkoren snarare skapat nya problem, som t ex drastiskt ökade mängder av koldamm.
21.55 Kvällsöppet.
22.40—22.45 TV-nytt och väder.